

การวิเคราะห์งบการเงิน (Financial Statements Analysis)

อาจารย์มณฑา เอ็มสวัสดิ์

เนื้อหาประกอบด้วย

1. ความหมายของการวิเคราะห์งบการเงิน
2. วัตถุประสงค์ของผู้วิเคราะห์งบการเงิน
3. ที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์งบการเงิน
4. ประโยชน์ของการวิเคราะห์งบการเงิน
5. ข้อจำกัดของการวิเคราะห์งบการเงิน
6. การวิเคราะห์งบการเงินสำหรับผู้บริหาร

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายความหมายของการวิเคราะห์งบการเงินได้
2. อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์งบการเงินในฐานะบุคคลที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้แก่ ผู้ลงทุน ผู้บริหาร ลูกจ้าง ผู้ให้กู้ ผู้ขายสินค้าและเจ้าหนี้อื่น ลูกค้า ผู้สอบบัญชี รัฐบาลและหน่วยงานราชการ นักศึกษา สาธารณชน และคู่แข่งชั้นได้
3. อธิบายที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์งบการเงินได้
4. อธิบายประโยชน์ของการวิเคราะห์งบการเงินได้
5. อธิบายข้อจำกัดของการวิเคราะห์งบการเงินได้
6. อธิบายความหมาย ประโยชน์ และปัญหาของเครื่องมือในการวิเคราะห์งบการเงินสำหรับผู้บริหาร ได้แก่ การวิเคราะห์แนวตั้ง การวิเคราะห์แนวนอน การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน และการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดได้

จุดมุ่งหมายของงบการเงิน (Financial statements) เป็นการนำเสนอฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการอย่างมีแบบแผน เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดของกิจการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินกลุ่มต่างๆ นอกจากนี้ งบการเงินมีการรายงานผลการบริหารงานของฝ่ายบริหารซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแลทรัพย์สินของกิจการ เพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว งบการเงินจะต้องให้ข้อมูลของกิจการเกี่ยวกับสินทรัพย์ (Assets) หนี้สิน (Liabilities) ส่วนของเจ้าของ (Equities) รายได้ (Incomes) ค่าใช้จ่าย (Expenses) รวมถึงผลกำไร (Profits) และขาดทุน (Losses) เงินทุนที่ได้รับจากผู้เป็นเจ้าของและการจัดสรรส่วนของผู้เป็นเจ้าของ จากความสามารถในการเป็นเจ้าของ และกระแสเงินสด (Cash flows) ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะช่วยผู้ใช้งบการเงินในการคาดการณ์เกี่ยวกับจังหวะเวลาและความแน่นอนที่กิจการก่อให้เกิดกระแสเงินสดในอนาคตของกิจการ

1 ความหมายของการวิเคราะห์งบการเงิน

งบการเงิน หมายถึง รายงานผลประกอบการทางการเงินของบริษัท ซึ่งจัดทำขึ้นตามวิธีการบัญชี โดยเป็นการรายงานกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่งๆ อาจจะเป็น 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน หรือ 12 เดือน

การวิเคราะห์งบการเงิน หมายถึง การใช้เครื่องมือต่างๆ มาประเมินผลการดำเนินงานของบริษัท โดยพิจารณาจากงบการเงิน ให้ทราบถึงฐานะและความมั่นคงของบริษัทนั้นๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ของผู้วิเคราะห์งบการเงิน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2545, หน้า 5)

นอกจากนี้ วาณี คำดี (2537, หน้า 63) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์งบการเงิน เป็นกระบวนการประเมินผลข้อมูลที่บันทึกไว้ในงบการเงิน ตามหลักเกณฑ์วิธีการวิเคราะห์ต่างๆ เพื่อให้ได้รายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานจากงบการเงินของกิจการนั้น ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จและข้อบกพร่องของกิจการและนำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์มาประกอบการตัดสินใจต่อไป

ดังนั้น การวิเคราะห์งบการเงินจะเป็นการค้นหาข้อเท็จจริงจากงบการเงินโดยการค้นหาข้อเท็จจริงดังกล่าวต้องอาศัยเครื่องมือต่างๆ เช่น การวิเคราะห์แนวตั้ง การวิเคราะห์แนวนอน และการวิเคราะห์อัตราส่วน เป็นต้น

การวิเคราะห์งบการเงินสามารถวิเคราะห์ได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (1) การนำงบการเงินงบใดงบหนึ่งมาแปลความหมาย และ (2) การนำงบการเงินมากกว่าหนึ่งงบมาวิเคราะห์ร่วมกัน

สำหรับขั้นตอนการวิเคราะห์งบการเงิน จะมีขั้นตอนตรงกันข้ามกับการจัดทำงบการเงิน คือ การจัดทำงบการเงินจะเริ่มต้นจากการวิเคราะห์รายการค้า ลำดับต่อมาบันทึกบัญชีเพื่อรวบรวมผลไปจัดทำงบการเงินในลำดับสุดท้าย ส่วนการวิเคราะห์งบการเงินมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงรายการค้าที่เกิดขึ้นในกิจการ จึงต้องค้นหาข้อเท็จจริงจากงบการเงิน โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์งบการเงิน ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์งบการเงินผู้วิเคราะห์ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ โดยต้องพิจารณาว่าจะวิเคราะห์ในฐานะที่เป็นใคร เพราะแต่ละคนจะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน

ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์งบการเงินแล้ว ต่อจากนั้นเป็นขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งบการเงินและรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 3 แปรสภาพข้อมูล เมื่อรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว ขั้นตอนต่อไปเป็นขั้นตอนการนำข้อมูลมาแปรสภาพ เช่น การปรับงบการเงินให้เหมาะสม การทำให้เป็นร้อยละหรือการหาอัตราส่วน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 แปลความหมาย เมื่อแปรสภาพข้อมูลแล้ว ขั้นตอนต่อไปเป็นขั้นตอนการนำค่าที่แปรสภาพมาแปลความหมาย โดยการอ่านค่า เปรียบเทียบกับอดีต เปรียบเทียบกับคู่แข่ง หรือเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 จัดทำรายงานการวิเคราะห์ เมื่อแปลความหมายของข้อมูลที่แปรสภาพแล้ว ขั้นตอนสุดท้าย คือ การสรุปผลการวิเคราะห์ให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจได้ง่าย เพื่อใช้เป็นสารสนเทศในการตัดสินใจ

2 วัตถุประสงค์ของผู้วิเคราะห์งบการเงิน

ผู้วิเคราะห์งบการเงินแต่ละคนจะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประเภทของผู้วิเคราะห์งบการเงิน ได้แก่

1. ผู้ลงทุน หมายถึง ผู้เป็นเจ้าของเงินทุนรวมทั้งที่ปรึกษาการลงทุน ผู้ลงทุนต้องการวิเคราะห์งบเพื่อให้ทราบเกี่ยวกับความเสี่ยงและผลตอบแทนจากการลงทุน ดังนั้นผู้ลงทุนจึงต้องการข้อมูลที่จะช่วยให้สามารถประเมินได้ว่าควรซื้อ ขาย หรือถือเงินลงทุนนั้นต่อไป รวมทั้งประเมินความสามารถของกิจการในการจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ลงทุน

2. ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบบริหารกิจการให้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของธุรกิจ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลดีที่สุดผู้บริหารจะต้องมีการวางแผนงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว การควบคุม และการประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งการวิเคราะห์งบการเงินจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ทราบจุดอ่อนและจุดแข็งของผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกิจการในด้านต่างๆ

3. ลูกจ้าง หมายถึง พนักงานของกิจการ ลูกจ้างต้องการวิเคราะห์งบการเงินเพื่อให้ทราบความมั่นคงและความสามารถในการทำกำไรของกิจการ ดังนั้นลูกจ้างจึงต้องการข้อมูลที่จะช่วยประเมินความสามารถของกิจการในการจ่ายค่าตอบแทน บำเหน็จ บำนาญ และโอกาสในการจ้างงาน

4. ผู้ให้กู้ หมายถึง ธนาคารหรือธุรกิจที่กิจการสามารถกู้เงินได้ ผู้ให้กู้ต้องการวิเคราะห์งบการเงินเพื่อให้ทราบความสามารถในการทำกำไรของกิจการ ดังนั้น ผู้ให้กู้จึงต้องการข้อมูลที่จะช่วยประเมินความสามารถของกิจการในการจ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ย

5. ผู้ขายสินค้าและเจ้าหนี้อื่น หมายถึง ธุรกิจที่กิจการติดต่อซื้อสินค้าหรือสินทรัพย์ ผู้ขายสินค้าและเจ้าหนี้อื่น กลุ่มคนเหล่านี้ต้องการวิเคราะห์งบการเงินเพื่อให้ทราบความสามารถในการทำกำไรและสภาพคล่องของกิจการ ดังนั้นจึงต้องการข้อมูลที่จะช่วยประเมินความสามารถของกิจการในการจ่ายชำระหนี้

6. ลูกค้า หมายถึง ผู้ที่กิจการขายสินค้าให้ ลูกค้าต้องการวิเคราะห์งบการเงินเพื่อให้ทราบความมั่นคงของกิจการ ดังนั้น ลูกค้าจึงต้องการข้อมูลที่จะช่วยประเมินความสามารถในการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการ

7. ผู้สอบบัญชี หมายถึง ผู้ตรวจสอบงานทางการบัญชีของกิจการ เพื่อรายงานในการแสดงความเห็นต่องบการเงินให้ผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ลงทุน เจ้าหนี้ รัฐบาล และหน่วยงานราชการ เป็นต้น เพื่อให้ทราบงบการเงินที่ถูกต้องสอบได้รายงานฐานะการเงินและผลดำเนินงานโดยถูกต้องตามที่ควรและได้จัดทำขึ้นตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งการตรวจสอบบัญชีจะต้องปฏิบัติตามตรวจสอบให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่เพียงพอ โดยหลักฐานจากการวิเคราะห์งบการเงินจะช่วยสนับสนุนให้ผู้ตรวจสอบบัญชีสามารถสรุปความเห็นต่องบการเงินด้วยความเชื่อมั่นมากขึ้น

8. รัฐบาลและหน่วยงานราชการ หมายถึง กรมสรรพากร และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นต้น รัฐบาลและหน่วยงานราชการต้องการวิเคราะห์งบการเงินเพื่อให้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานและการจัดสรรทรัพยากรของกิจการ ดังนั้น รัฐบาลและหน่วยงานราชการจึงต้องการข้อมูลที่จะช่วยประเมินความสามารถในการทำกำไรและการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

9. นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่เรียนหัวข้อเกี่ยวกับการวิเคราะห์งบการเงิน นักศึกษาต้องการวิเคราะห์งบการเงินเพื่อฝึกปฏิบัติก่อนสำเร็จการศึกษา ดังนั้น นักศึกษาจึงต้องการข้อมูลทุกด้านที่จะฝึกวิเคราะห์งบการเงินเพื่อให้มีประสบการณ์ก่อนนำไปใช้ในการทำงาน

10. สาธารณชน หมายถึง ประชาชนทั่วไปที่สนใจ สาธารณชนต้องการวิเคราะห์งบการเงินเพื่อให้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของกิจการ ดังนั้น สาธารณชนจึงต้องการข้อมูลที่จะช่วยประเมินผลกระทบในการดำเนินงานที่มีต่อสังคม เช่น การจ้างงาน และการรับซื้อสินค้าจากผู้ผลิตในท้องถิ่น เป็นต้น

11. คู่แข่งขัน หมายถึง ธุรกิจที่ดำเนินงานในลักษณะเดียวกับกิจการและมีขนาดของธุรกิจไม่แตกต่างกันมากนัก คู่แข่งขันต้องการวิเคราะห์งบการเงินเพื่อให้ทราบจุดแข็งและจุดอ่อนของกิจการ ดังนั้น คู่แข่งขันจึงต้องการข้อมูลทุกด้านที่จะช่วยในการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน

3 ที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์งบการเงิน

งบการเงิน เป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์งบการเงิน ซึ่งสามารถได้มาจากหลายแหล่ง ได้แก่ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และแหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เช่น www.dbd.go.th และ www.sec.or.th เป็นต้น เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์งบการเงินแล้ว งานขั้นต่อไป คือ การรวบรวมข้อมูลต่อไปนี้เป็นข้อมูลต่างๆ ในรายงานประจำปีที่จะช่วยในการวิเคราะห์งบการเงิน ซึ่งผู้วิเคราะห์จะต้องพิจารณาว่าข้อมูลใดที่จะช่วยให้การวิเคราะห์บรรลุวัตถุประสงค์ มีดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลบริษัท

1.1 ข้อมูลทั่วไป

1.2 ข้อมูลการประชุมผู้ถือหุ้นประจำปี

1.3 ข้อมูลทางการเงินโดยสรุปในรอบระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมา

1.4 ข้อมูลทางการเงินโดยสรุปเป็นรายไตรมาสสำหรับปีปัจจุบัน

1.5 ปฏิทินทางการเงินสำหรับปีปัจจุบัน

1.6 จุดเด่นทางด้านการเงิน

2. สารจากประธานกรรมการบริษัท

3. สารจากประธานคณะผู้บริหารหรือกรรมการผู้จัดการใหญ่

4. ประวัติความเป็นมา พัฒนาการที่สำคัญ และรางวัลที่ได้รับ

5. ลักษณะการประกอบธุรกิจของบริษัทและกลุ่มบริษัท

5.1 เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และแนวทางการดำเนินงาน

5.2 ลักษณะผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งรวมถึงลูกค้าที่สำคัญของกลุ่มธุรกิจหลักและกลุ่มที่เกี่ยวข้องเนื่องกับธุรกิจหลัก

5.3 โครงสร้างรายได้

5.4 แนวโน้มภาวะอุตสาหกรรมและการแข่งขัน

- 5.5 การจัดหาผลิตภัณฑ์และบริการ
- 5.6 การวิจัยพัฒนา
- 5.7 ความรับผิดชอบต่อสังคม (ตัวอย่างเช่น ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านพลังงาน ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านผลิตภัณฑ์และลูกค้า และด้านสังคม/ชุมชน)
- 5.8 โครงสร้างเงินทุนในบริษัทย่อย บริษัทร่วม และกิจการร่วมค้า ซึ่งรวมถึงการแบ่งแยกตามส่วนงาน
6. ปัจจัยความเสี่ยง
7. โครงสร้างองค์กร
8. โครงสร้างผู้ถือหุ้นและการจัดการ
 - 8.1 ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 10 อันดับแรก
 - 8.2 โครงสร้างการจัดการ
 - 8.3 คณะกรรมการบริษัท
 - 8.4 คณะอนุกรรมการบริษัท (ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการกำหนดค่าตอบแทน คณะกรรมการสรรหา คณะกรรมการด้านการเงิน คณะกรรมการกำกับดูแลกิจการ คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง และคณะกรรมการการลงทุน)
 - 8.5 คณะกรรมการบริหาร
 - 8.6 การสรรหากรรมการและผู้บริหาร
 - 8.7 ค่าตอบแทนกรรมการและผู้บริหาร
 - 8.8 การใช้ข้อมูลภายใน
 - 8.9 การควบคุมภายใน
 - 8.10 ประวัติกรรมการและผู้บริหาร
 - 8.11 สัดส่วนการถือหุ้นของกรรมการและผู้บริหาร
9. รายงานการกำกับดูแลกิจการ (ตัวอย่างเช่น สิทธิของผู้ถือหุ้น การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ)
10. รายการระหว่างกัน
11. รายงานจากคณะกรรมการบริษัท (ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการกำหนดค่าตอบแทน คณะกรรมการสรรหา คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง และคณะกรรมการกำกับดูแลกิจการ)
12. รายงานความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการบริษัทต่อรายงานทางการเงิน
13. คำอธิบายและการวิเคราะห์ฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน
14. รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
15. งบการเงินที่สมบูรณ์
 - 15.1 งบแสดงฐานะการเงิน
 - 15.2 งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ
 - 15.3 งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น
 - 15.4 งบกระแสเงินสด
 - 15.5 หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ตัวอย่างเช่น ข้อมูลทั่วไป สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ โดยกิจการควรเปิดเผยเกณฑ์การวัดค่าและนโยบายการบัญชีที่ใช้ในเรื่องต่อไปนี้ (1) เกณฑ์ในการจัดทำ

งบการเงิน (2) เกณฑ์ในการจัดทางการเงินและวิธีการบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทย่อย บริษัทร่วม และกิจการร่วมค้า (3) การรวมธุรกิจ (4) การรับรู้รายการและการคิดค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน (ตัวอย่างเช่น ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์) (5) การรับรู้รายการและการตัดจำหน่ายของสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน (ตัวอย่างเช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร รายชื่อลูกค้า ค่าความนิยม การวิจัยและพัฒนาและโปรแกรมคอมพิวเตอร์) (6) อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน (7) เงินลงทุน (8) การด้อยค่าของสินทรัพย์ (9) สัญญาเช่า (10) สินค้าคงเหลือและสินทรัพย์ถือไว้เพื่อขาย (11) สัญญาก่อสร้าง (12) ลูกหนี้การค้า ซึ่งรวมถึงหนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญ (13) ค่าจำกัดความของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด (14) ทุนเรือนหุ้น (15) การบันทึกต้นทุนการกู้ยืมและรายจ่ายอื่นๆ เป็นสินทรัพย์ (16) ภาษีเงินได้ ซึ่งรวมถึงภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (17) ผลประโยชน์ของพนักงาน (ตัวอย่างเช่น ผลประโยชน์ระยะสั้น ผลประโยชน์ระยะยาวอื่น ผลประโยชน์หลังการจ้าง ผลประโยชน์การเลิกจ้าง และการชดเชยหรือการจ่ายผลประโยชน์) (18) เงินอุดหนุนและความช่วยเหลือจากรัฐบาล (19) ประมาณการหนี้สิน (ตัวอย่างเช่น การค้าประกัน สัญญาที่สร้างภาระ และการปรับโครงสร้างหนี้) (20) สินทรัพย์ที่อาจเกิดขึ้นและหนี้สินที่อาจเกิดขึ้น (21) การรับรู้รายได้ (22) เงินตราต่างประเทศ (23) เครื่องมือทางการเงิน และ (24) ค่าจำกัดความของการจำแนกข้อมูลตามส่วนงานทางธุรกิจและทางภูมิศาสตร์ ซึ่งรวมถึงเกณฑ์การปันส่วนค่าใช้จ่ายระหว่างส่วนงาน และข้อมูลที่ให้คำอธิบายอื่น โดยมีรายละเอียดประกอบรายการแต่ละบรรทัดตามลำดับที่แสดงในงบการเงินและตามลำดับของงบการเงินซึ่งรวมถึงข้อมูลที่ให้คำอธิบายอื่นในเรื่องต่อไปนี้ (1) การจัดการความเสี่ยงทางการเงิน การบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินและกิจกรรมป้องกันความเสี่ยง (2) การจัดการความเสี่ยงในส่วนของทุน (3) ประมาณการทางบัญชีที่สำคัญ ข้อสมมติฐาน และการใช้ดุลยพินิจ (4) การเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี และรายการปรับปรุงปีก่อน (5) การซื้อธุรกิจ (6) เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ซึ่งรวมถึงเงินสดที่มีภาระผูกพัน (7) เงินลงทุน (8) ลูกหนี้การค้า (9) รายการกับบุคคลและกิจการที่เกี่ยวข้องกัน (ตัวอย่างเช่น การขายและซื้อสินค้าและบริการ ยอดค้างชำระรวมอยู่ในลูกหนี้การค้า สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น และเจ้าหนี้การค้า เงินให้กู้ยืม เงินกู้ยืม ดอกเบี้ยค้างรับ ดอกเบี้ยค้างจ่าย ค่าตอบแทนและใบสำคัญแสดงสิทธิที่ให้แก่กรรมการและเจ้าหน้าที่บริหาร หนี้เพิ่มทุนที่ออกใหม่ และเงินปันผล) (10) สินค้าคงเหลือ (11) สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น (12) เงินลงทุนในบริษัทย่อย บริษัทร่วม และกิจการร่วมค้า ที่ดำเนินงานอยู่และการดำเนินงานที่ยกเลิก (13) อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน (14) ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ (15) สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน (16) ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (17) สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น (18) เงินกู้ยืม (19) ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย (20) หนี้สินหมุนเวียนอื่น (21) เจ้าหนี้การค้าระยะยาว (22) ประมาณการหนี้สิน (23) หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น (24) ทุนเรือนหุ้น ส่วนเกินมูลค่าหุ้น และส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้น (25) การเปิดเผยองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (เมื่อกิจการเลือกที่จะนำเสนอด้วยยอดรวมในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ จำนวนการปรับปรุงการจัดประเภทใหม่และกำไรหรือขาดทุนสำหรับปีปัจจุบันต้องนำเสนอไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน (26) การเปิดเผยผลกระทบทางภาษีที่เกี่ยวข้องกับแต่ละองค์ประกอบของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (27) กำไร (28) ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (29) ข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน (30) ค่าใช้จ่ายตามลักษณะ/ตามหน้าที่ (31) ค่าใช้จ่ายทางการเงิน (32) ภาษีเงินได้ (33) กำไร (ขาดทุน) ต่อหุ้นขั้นพื้นฐานและต่อหุ้นปรับลด (34) การกระทบบยอดกำไร (ขาดทุน) สุทธิ ให้เป็นกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (35) เครื่องมือทางการเงิน (36) สัญญาและภาระผูกพัน (37) ส่วนได้เสียในกิจการร่วมค้า (38) คดีฟ้องร้อง ข้อพิพาท และหนี้สินที่อาจเกิดขึ้น (39) เหตุการณ์ภายหลังวันที่ในงบแสดงฐานะการเงิน (40) มาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่ยังไม่ได้ใช้ และ (41) การจัดประเภทรายการใหม่)

16. รายละเอียดของการถือครองอสังหาริมทรัพย์
17. ข้อมูลสำหรับนักลงทุน (ตัวอย่างเช่น นโยบายการจ่ายเงินปันผล ข้อมูลสรุปเกี่ยวกับหุ้นสามัญ และราคาตลาดของหุ้นสามัญ ประวัติการเปลี่ยนแปลงของหุ้นที่ชำระแล้ว ข้อมูลทั่วไปของนิติบุคคลที่บริษัทมีการลงทุน และหน่วยงานนักลงทุนสัมพันธ์ของกิจการ)
18. บุคคลอ้างอิง
19. คำตอบแทนของผู้สอบบัญชี
20. สรุปตำแหน่งรายการที่กำหนดตามแบบ 56-2
21. คำอธิบายย่อ

4 ประโยชน์ของการวิเคราะห์งบการเงิน

การวิเคราะห์งบการเงินสามารถแยกองค์ประกอบของข้อมูลในงบการเงินตามหลักเกณฑ์วิธีการวิเคราะห์ต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน รวมทั้งสามารถนำผลการวิเคราะห์มาใช้ประโยชน์เพื่อประกอบการตัดสินใจ ได้แก่ (1) ทำให้ทราบเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนหรือพยากรณ์อนาคต (2) ทำให้ทราบความสัมพันธ์ของรายการต่างๆ เพื่อจะได้เข้าใจฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน รวมทั้งสภาพคล่องของกิจการได้ดียิ่งขึ้น (3) ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหาร (4) ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ในปัจจุบันและเป็นเครื่องมือในการประเมินกิจการในอนาคตได้ (5) สามารถเปรียบเทียบงบการเงินกับอดีตของกิจการ คู่แข่งขันของกิจการ และกิจการอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกันได้ และ (6) สามารถใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจการได้

5 ข้อจำกัดของการวิเคราะห์งบการเงิน

งบการเงินของกิจการเป็นงบที่จัดทำขึ้นจากข้อมูลทางการบัญชีเพื่อแสดงเป็นตัวเลขจำนวนเงิน ซึ่งข้อมูลทางการบัญชีเหล่านี้มีความสำคัญต่อการวิเคราะห์งบการเงิน ดังนั้น ผู้วิเคราะห์งบการเงินเมื่อจะนำข้อมูลทางการบัญชีมาใช้จึงจำเป็นต้องทราบข้อจำกัดของงบการเงิน ได้แก่ (1) ตัวเลขบางตัวในงบการเงินที่นำมาวิเคราะห์เกิดจากการประมาณ เช่น ค่าเสื่อมราคา (ต้องประมาณอายุการใช้งาน และมูลค่าซากของสินทรัพย์) และหนี้สงสัยจะสูญ (ต้องประมาณอัตราลูกหนี้ที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้) เป็นต้น (2) งบการเงินไม่คำนึงถึงค่าของเงินตามเวลาเพราะมีตัวเลขหลายตัวที่ใช้ค่าเงินในอดีต (3) ข้อมูลสำคัญบางรายการอาจไม่เป็นตัวเงินและไม่อยู่ในงบการเงินทำให้การวิเคราะห์ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน (สินทรัพย์และหนี้สินนอกงบแสดงฐานะการเงิน) (4) การวิเคราะห์งบการเงินเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นในอดีต (นำงบการเงินของปีก่อนๆ มาวิเคราะห์) และ (5) การเปรียบเทียบอาจไม่เหมาะสม เช่น การเปรียบเทียบกับในอดีตของกิจการโดยมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน การเปรียบเทียบกับคู่แข่งของกิจการโดยคู่แข่งใช้หลักการบัญชีที่แตกต่างกัน เช่น วิธีการคิดค่าเสื่อมราคา วิธีการตีราคาสินค้าคงเหลือตามราคาทุนแตกต่างกัน (เช่น วิธีเข้าก่อนออกก่อน วิธีถัวเฉลี่ย และวิธีเฉพาะเจาะจง เป็นต้น) ความแตกต่างนี้อาจเกิดขึ้นได้กับค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา ค่าใช้จ่ายในการรวมกิจการ ค่าใช้จ่ายในการสำรองหนี้สูญ ระยะเวลาสิ้นสุดของรอบระยะเวลาในการจัดทำบัญชีแตกต่างกัน และรายได้จากการขายสินค้า/ให้บริการที่ขึ้นอยู่กับฤดูกาล เป็นต้น จะมีผลกระทบต่อ การเปรียบเทียบอัตราส่วน ดังนั้น ก่อนจะทำการวิเคราะห์งบการเงินเปรียบเทียบกับอัตราส่วนทางการเงินจำเป็นจะต้องพิจารณาข้อมูลทางด้านงบการเงินว่าหลักการบัญชีไม่มีความแตกต่างกันในสาระสำคัญเสียก่อน

6 การวิเคราะห์งบการเงินสำหรับผู้บริหาร

การวิเคราะห์งบการเงินเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารธุรกิจ ซึ่งเครื่องมือในการวิเคราะห์งบการเงิน ประกอบด้วย การวิเคราะห์แนวดิ่ง/การวิเคราะห์โครงสร้างงบการเงิน (Common-size analysis) การวิเคราะห์แนวนอน/การวิเคราะห์การเจริญเติบโตหรือแนวโน้ม (Trend analysis) การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน (Financial ratios analysis) และการวิเคราะห์งบกระแสเงินสด (Statement of cash flows analysis) (Williams, Haka, Bettner, & Carcello, 2009, p. 633) ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรใช้ประโยชน์จากเครื่องมือเหล่านี้ โดยจะต้องเข้าใจและวิเคราะห์ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์แนวดิ่ง/การวิเคราะห์โครงสร้างงบการเงิน (Common-size analysis)

ความสำคัญของการวิเคราะห์งบการเงินแนวดิ่ง/การวิเคราะห์โครงสร้างงบการเงิน การเปรียบเทียบระหว่างกิจการจะมีปัญหาในเรื่องขนาดของกิจการที่แตกต่างกัน หรือการใช้เงินตราต่างประเทศ เครื่องมือที่จะช่วยจัดปัญหาเหล่านี้ คือ การทำตัวเลขในงบการเงินให้เป็นร้อยละของรายการที่เกี่ยวข้อง เช่น ยอดสินทรัพย์ แต่ละรายการคิดเป็นร้อยละเท่าใดของยอดสินทรัพย์รวม หรือยอดหนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นแต่ละรายการคิดเป็นร้อยละเท่าใดของยอดหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นต้น ซึ่งเทคนิคที่จะนำมาใช้ เรียกว่า “การวิเคราะห์งบการเงินแนวดิ่ง/การวิเคราะห์โครงสร้างงบการเงิน”

ความหมายของการวิเคราะห์งบการเงินแนวดิ่ง/การวิเคราะห์โครงสร้างงบการเงิน การวิเคราะห์งบการเงินแนวดิ่งหรือแนวดิ่ง (Vertical analysis) หรือการวิเคราะห์โครงสร้าง (Common-size analysis) หมายถึง การวิเคราะห์ตัวเลขในงบการเงิน โดยมีการกำหนดให้ยอดรวมของหมวดใดหมวดหนึ่งในงบการเงินเป็นร้อยละ 100 และเทียบว่ายอดรายการอื่นๆ เป็นร้อยละเท่าใดของยอดรวมในหมวดเดียวกัน เพื่อให้ตัวเลขแสดงความหมายที่ชัดเจนและสามารถเปรียบเทียบกันได้

งบกำไรขาดทุน กำหนดให้ยอดรายได้รวมเป็นร้อยละ 100 เมื่อต้องการคำนวณว่ายอดรายได้และค่าใช้จ่ายแต่ละรายการเป็นร้อยละเท่าใด

งบแสดงฐานะการเงิน กำหนดให้ยอดสินทรัพย์รวมเป็นร้อยละ 100 เมื่อต้องการคำนวณว่ายอดสินทรัพย์แต่ละรายการเป็นร้อยละเท่าใด ยอดหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นรวมเป็นร้อยละ 100 เมื่อต้องการคำนวณว่ายอดหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นแต่ละรายการเป็นร้อยละเท่าใด

การคำนวณแนวดิ่งในงบกำไรขาดทุน กำหนดให้ยอดรายได้รวมเป็นร้อยละ 100 และนำยอดแต่ละรายการในงบกำไรขาดทุนมาคำนวณว่ายอดรายการนั้นเป็นร้อยละเท่าใดของยอดรายได้รวม โดยใช้สูตรดังนี้

$$\% = \frac{\text{ยอดแต่ละรายการในงบกำไรขาดทุน}}{\text{ยอดรวมรายได้}} \times 100$$

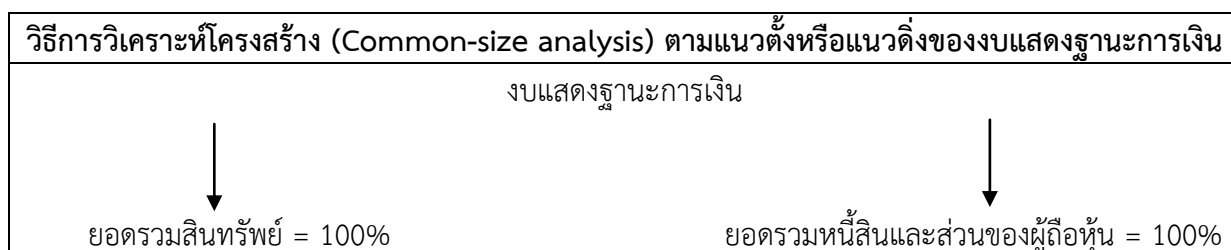
วิธีการวิเคราะห์โครงสร้าง (Common-size analysis) ตามแนวดิ่งหรือแนวดิ่งของงบกำไรขาดทุน

งบกำไรขาดทุน	
รายได้จากการขาย/บริการ	100%
ค่าใช้จ่าย	↓
กำไร (ขาดทุน)	

การคำนวณแนวคิดในงบแสดงฐานะการเงิน กำหนดให้ยอดสินทรัพย์รวม หรือยอดหนี้สินและส่วน
ของเจ้าของรวมเป็นร้อยละ 100 และนำยอดแต่ละรายการในงบแสดงฐานะการเงินมาคำนวณว่ารายการนั้นๆ
เป็นร้อยละเท่าใดของยอดรวม โดยใช้สูตรดังนี้

$$\% = \frac{\text{ยอดแต่ละรายการในงบแสดงฐานะการเงินด้านสินทรัพย์}}{\text{ยอดรวมสินทรัพย์}} \times 100$$

$$\% = \frac{\text{ยอดแต่ละรายการในงบแสดงฐานะการเงินด้านหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น}}{\text{ยอดรวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น}} \times 100$$

“สำหรับรายการต่างๆ ที่อยู่ในหมวดสินทรัพย์ประกอบไปด้วยรายการที่เป็นทั้งสินทรัพย์หมุนเวียน
และสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน”

“สำหรับรายการต่างๆ ที่อยู่ในหมวดหนี้สินประกอบไปด้วยรายการที่เป็นทั้งหนี้สินหมุนเวียนและ
หนี้สินไม่หมุนเวียน”

1.1 การวิเคราะห์ฐานะการเงิน

ผู้บริหารสามารถทราบถึงฐานะการเงินของธุรกิจได้ โดยพิจารณาจากการวิเคราะห์งบแสดงฐานะ
การเงินแนวคิด ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 การวิเคราะห์งบแสดงฐานะการเงินแนวคิด

บริษัท มณฑา จำกัด
งบแสดงฐานะการเงิน
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x6

รายการ	บาท	ร้อยละ
สินทรัพย์		
สินทรัพย์หมุนเวียน		
เงินสด	54,000	3.27
ลูกหนี้	152,000	9.21
สินค้าคงเหลือ	<u>44,000</u>	<u>2.67</u>
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	<u>250,000</u>	<u>15.15</u>

บริษัท มณฑา จำกัด
งบแสดงฐานะการเงิน (ต่อ)
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x6

รายการ	บาท	ร้อยละ
สินทรัพย์		
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		
เงินให้กรรมการกู้ยืมระยะยาว	600,000	36.36
ที่ดิน	400,000	24.24
อาคารและอุปกรณ์	580,000	35.15
ค่าเสื่อมราคาสะสม	(180,000)	(10.90)
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	<u>1,400,000</u>	<u>84.85</u>
รวมสินทรัพย์	<u>1,650,000</u>	<u>100.00</u>
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น		
หนี้สินหมุนเวียน		
เจ้าหนี้	62,000	3.76
ตัวเงินจ่าย	50,000	3.03
ภาษีเงินได้ค้างจ่าย	<u>16,000</u>	<u>0.97</u>
รวมหนี้สินหมุนเวียน	128,000	7.76
หนี้สินไม่หมุนเวียน		
เงินกู้	<u>780,000</u>	<u>47.27</u>
รวมหนี้สิน	<u>908,000</u>	<u>55.03</u>
ส่วนของผู้ถือหุ้น		
ทุนหุ้นสามัญ (มูลค่าหุ้นละ 10 บาท)	600,000	36.36
กำไรสะสม	<u>142,000</u>	<u>8.61</u>
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>742,000</u>	<u>44.97</u>
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>1,650,000</u>	<u>100.00</u>

แนวทางการวิเคราะห์งบแสดงฐานะการเงิน

การวิเคราะห์สินทรัพย์

สิ้นปี 25x6 บริษัทมีสินทรัพย์หมุนเวียนร้อยละ 15.15 ซึ่งถือว่ามีความคล่องสูงเมื่อเปรียบเทียบกับหนี้สินหมุนเวียน ร้อยละ 7.76 สำหรับสินทรัพย์หมุนเวียนส่วนใหญ่เป็นลูกหนี้ ซึ่งกิจการต้องพยายามตามเก็บเงินให้ได้ มีการให้กรรมการกู้ยืมระยะยาวสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 36.36 ของสินทรัพย์รวม ซึ่งถือว่าเป็นการลงทุนที่ไม่เหมาะสม เพราะบริษัทควรนำเงินไปลงทุนในด้านอื่น สำหรับการลงทุนในอาคารอุปกรณ์มียอดตรงลงมา ซึ่งกิจการลงทุนในอาคารและอุปกรณ์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้หลักให้กิจการ สำหรับการลงทุนในที่ดินก็มียอดค่อนข้างสูงถึงแม้ในปีนี้จะมีการขายที่ดินไปแล้วบางส่วนและทำให้กิจการมีกำไรจากการขายที่ดินจำนวน 104,000 บาท ถือว่าการลงทุนในที่ดินมีความเหมาะสม

การวิเคราะห์หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

สิ้นปี 25x6 บริษัทมีการจัดหาเงินโดยการก่อหนี้สูงกว่าเงินที่ได้มาจากส่วนของผู้ถือหุ้น โดยหนี้สินส่วนใหญ่จะเกิดจากการกู้ยืมระยะยาวสูงถึงร้อยละ 47.27 ส่งผลทำให้ดอกเบี้ยจ่ายมีจำนวนมาก ในด้านส่วนของผู้ถือหุ้น บริษัทขายหุ้นในราคาตามมูลค่า ทำให้ไม่มีส่วนเกินมูลค่าหุ้น สำหรับกำไรสะสมที่บริษัททำได้ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานจนถึง ปัจจุบันมีร้อยละ 8.61 ถือเป็นแหล่งเงินทุนภายในแต่ยังมีจำนวนไม่มากนัก

1.2 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

ผู้บริหารสามารถทราบถึงผลการดำเนินงานของธุรกิจได้ โดยพิจารณาจากการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนแนวดิ่ง ดังนี้

ตัวอย่าง 2 การวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนแนวดิ่ง

บริษัท มณฑา จำกัด

งบกำไรขาดทุน

สำหรับรอบระยะเวลา 1 ปีสิ้นสุด วันที่ 31 ธันวาคม 25x6

รายการ	บาท	ร้อยละ
รายได้ :		
รายได้จากการขาย	400,000	79.37
กำไรจากการขายที่ดิน	104,000	20.63
รวมรายได้	504,000	100.00
ค่าใช้จ่าย :		
ต้นทุนขาย	240,000	47.62
ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร :		
เงินเดือน	50,000	9.92
ค่านายหน้า	16,000	3.17
ค่าโฆษณา	40,000	7.94
ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษา	32,000	6.35
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	4,000	0.79
ค่าเสื่อมราคา	20,000	3.97
ดอกเบี้ยจ่าย	34,000	6.75
ภาษีเงินได้	18,000	3.57
รวมค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	214,000	42.46
รวมค่าใช้จ่าย	454,000	90.08
กำไรสุทธิ	50,000	9.92

แนวทางการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

ในปี 25x6 บริษัทมีรายได้เกิดขึ้นจากการขายสินค้าคิดเป็นร้อยละ 79.37 และมีกำไรจากการขายที่ดินร้อยละ 20.63 ของรายได้รวม เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ารายได้ประมาณร้อยละ 20 เป็นรายได้ที่ไม่ได้เกิดจากความสามารภในการดำเนินงานของผู้บริหารซึ่งอาจส่งผลทำให้กำไรไม่มีคุณภาพ เนื่องจากรายได้บางส่วนไม่ได้เกิดขึ้นทุกปีและไม่ได้เกิดจากรายได้หลักของบริษัท ในปีหน้าหากไม่มีการขายสินทรัพย์รายได้รวมก็จะลดลง

เมื่อวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของบริษัท ต้นทุนขายคิดเป็นร้อยละ 47.62 ของรายได้รวม ซึ่งค่อนข้างสูง ส่วนค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารคิดเป็นร้อยละ 42.46 ทำให้กำไรสุทธิมีจำนวน ร้อยละ 9.92 ของรายได้รวม ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารส่วนใหญ่ ได้แก่ เงินเดือน ค่าโฆษณาและดอกเบี้ยจ่าย สำหรับค่าโฆษณาอาจต้องวิเคราะห์เปรียบเทียบว่า สัดส่วนการเพิ่มขึ้นของยอดขายมากกว่าค่าโฆษณาที่เกิดขึ้นหรือไม่ หากการโฆษณาทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้นไม่มากนัก ในปีต่อไปอาจต้องพิจารณาลดค่าโฆษณาโดยทำการวิจัยและพัฒนาสินค้าแทน สำหรับดอกเบี้ยจ่ายสูงเพราะมีการกู้ยืมเงินเป็นจำนวนมาก จึงทำให้กิจการมีภาระที่จะต้องชำระดอกเบี้ยจนกระทั่งชำระหนี้สินเงินกู้หมดบริษัทก็จะหมดภาระดอกเบี้ยนี้ การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของบริษัทในปี 25x6 พบว่ากำไรสุทธิถึงแม้ว่าจะสูงแต่เกิดจากรายได้ที่ไม่ใช่รายได้หลักและไม่มีหลักประกันว่าจะเกิดขึ้นทุกปี ดังนั้น จึงถือว่ากำไรสุทธิในปีไม่มีคุณภาพ

2. การวิเคราะห์แนวโน้ม/การวิเคราะห์การเจริญเติบโตหรือแนวโน้ม (Trend analysis)

ความสำคัญของการวิเคราะห์งบการเงินแนวนอน/การวิเคราะห์การเจริญเติบโตหรือแนวโน้ม การวิเคราะห์งบการเงินโดยใช้ข้อมูลปีใดปีหนึ่งอาจทำให้ไม่ได้ข้อมูลที่มีความหมายเพียงพอเนื่องจากผู้วิเคราะห์ไม่สามารถทราบว่าคุณค่าที่เห็นมีค่ามากหรือน้อย เพราะไม่มีเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ การวิเคราะห์งบการเงินแนวนอนหรือการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของงบการเงิน เป็นการเปรียบเทียบยอดต่างๆ ในงบกำไรขาดทุนและงบแสดงฐานะการเงินกับปีอื่น ซึ่งจะทำให้ผู้วิเคราะห์ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของรายการต่างๆ และหากทำการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงหลายๆ ปี จะทำให้ทราบแนวโน้มของรายการนั้น

ความหมายของการวิเคราะห์งบการเงินแนวนอน การวิเคราะห์งบการเงินแนวนอน (Horizontal analysis) หรือการวิเคราะห์การเจริญเติบโตหรือแนวโน้ม (Trend analysis) หมายถึง การวิเคราะห์ตัวเลขในงบการเงิน โดยมีการเปรียบเทียบกับปีอื่นๆ ซึ่งต้องกำหนดให้ตัวเลขปีใดปีหนึ่งเป็นร้อยละ 100 และเทียบกับปีอื่นๆ จะเป็นร้อยละเท่าใด ในการกำหนดปีใดปีหนึ่งให้เป็นร้อยละ 100 สามารถทำได้ 2 วิธี คือ การเปรียบเทียบกับปีก่อนและการเปรียบเทียบกับปีฐาน ในกรณีมีตัวเลข 2 ปี ทั้ง 2 วิธีจะคำนวณเหมือนกัน

วิธีการวิเคราะห์งบการเงินแนวนอน การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับปีก่อน เป็นการวิเคราะห์โดยเทียบปีก่อนให้เป็นร้อยละ 100 แล้วหาว่ายอดปีปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากปีก่อนอย่างไรโดยใช้สูตรดังนี้

% การเปลี่ยนแปลง	=	$\frac{\text{ยอดปีปัจจุบัน} - \text{ยอดปีก่อนหรือยอดปีฐาน}}{\text{ยอดปีก่อนหรือยอดปีฐาน}} \times 100$	× 100
------------------	---	---	-------

การวิเคราะห์การเจริญเติบโตหรือแนวโน้ม (Trend analysis) การวิเคราะห์การเปรียบเทียบกับปีฐานซึ่งต้องกำหนดให้ตัวเลขปีฐานเป็นร้อยละ 100 และเทียบกับปีอื่นๆ จะเป็นร้อยละเท่าใด

รายการ	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
งบแสดงฐานะการเงิน หรือ งบกำไรขาดทุน	↓				
	ปีฐาน	→			
	= 100	100 + % การเปลี่ยนแปลงจากปีฐาน			
		เพื่อวิเคราะห์ว่าแต่ละปีเป็นกี่ % ของปีฐาน			

2.1 การวิเคราะห์ฐานะการเงิน

ผู้บริหารสามารถทราบถึงฐานะการเงินของธุรกิจได้ โดยพิจารณาจากการวิเคราะห์งบแสดงฐานะการเงินแนวนอน ดังนี้

ตัวอย่างที่ 3 การวิเคราะห์งบแสดงฐานะการเงินแนวนอน

บริษัท มณฑา จำกัด

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x6 และ 25x5

รายการ	25x6 (บาท)	25x5 (บาท)	% เพิ่ม(ลด)
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสด	54,000	88,000	(38.64)
ลูกหนี้	152,000	108,000	40.74
สินค้าคงเหลือ	<u>44,000</u>	<u>92,000</u>	<u>(52.17)</u>
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	<u>250,000</u>	<u>288,000</u>	<u>(13.19)</u>
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
เงินให้กรรมการกู้ยืมระยะยาว	<u>600,000</u>	<u>520,000</u>	<u>15.38</u>
ที่ดิน	<u>400,000</u>	<u>494,000</u>	<u>(19.03)</u>
อาคารและอุปกรณ์	<u>580,000</u>	<u>580,000</u>	<u>0</u>
ค่าเสื่อมราคาสะสม	<u>(180,000)</u>	<u>(160,000)</u>	<u>12.50</u>
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	<u>1,400,000</u>	<u>1,434,000</u>	<u>(2.37)</u>
รวมสินทรัพย์	<u>1,650,000</u>	<u>1,722,000</u>	<u>(4.18)</u>
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น			
หนี้สินหมุนเวียน			
เจ้าหนี้	62,000	240,000	(74.17)
ตัวเงินจ่าย	50,000	270,000	(81.48)
ภาษีเงินได้ค้างจ่าย	<u>16,000</u>	<u>20,000</u>	<u>(20.00)</u>
รวมหนี้สินหมุนเวียน	128,000	530,000	(75.85)
หนี้สินไม่หมุนเวียน			
เงินกู้	<u>780,000</u>	<u>500,000</u>	<u>56.00</u>
รวมหนี้สิน	<u>908,000</u>	<u>1,030,000</u>	<u>(11.84)</u>
ส่วนของผู้ถือหุ้น			
ทุนหุ้นสามัญ (มูลค่าหุ้นละ 10 บาท)	600,000	600,000	0
กำไรสะสม	<u>142,000</u>	<u>(92,000)</u>	<u>54.35</u>
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>742,000</u>	<u>692,000</u>	<u>7.23</u>
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>1,650,000</u>	<u>1,722,000</u>	<u>(4.18)</u>

แนวทางการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในงบแสดงฐานะการเงิน

การวิเคราะห์สินทรัพย์

เงินสดสิ้นปี 25x6 ลดลงร้อยละ 38.64 แต่ถือว่ามีการบริหารเงินสดที่ดีเพราะกิจการ ไม่จำเป็นต้องมีเงินสดมากเกินไป ควรนำไปหาผลประโยชน์และไม่เสี่ยงต่อการทุจริต ลูกหนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยเมื่อเทียบกับยอดขายแล้วพบว่ายอดลูกหนี้เพิ่มขึ้นสวนทางกับยอดขายดังนั้นควรพิจารณาว่าการที่ลูกหนี้เพิ่มขึ้นเป็นเพราะลูกหนี้เก่ายังไม่ชำระหนี้หรือไม่ สินค้าคงเหลือลดลงกว่าครึ่งในปี 25x6 ต้องระวังสินค้าคงคลังขาดจากสต็อกหรือสินค้ามีให้เลือกน้อย เงินให้กรรมการกู้ยืมระยะยาวเพิ่มขึ้น ที่ดินลดลงเพราะมีการขายออกไป และได้กำไร

การวิเคราะห์หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

เจ้าหนี้ในปี 25x6 ลดลงอย่างมาก โดยบัญชีเจ้าหนี้เกิดจากการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อจึงมักไม่เสียดอกเบี้ย และกิจการต้องระวังว่าหากเจ้าหนี้ลดเพราะเจ้าหนี้ไม่ยอมให้เครดิตถือว่าเสียชื่อเสียงของกิจการ สำหรับตัวเงินจ่ายลดลงเช่นกัน แต่ถือว่าดีเพราะทำให้ประหยัดดอกเบี้ยลงได้ เนื่องจากตัวเงินจ่ายมีดอกเบี้ย บัญชีเงินกู้เพิ่มขึ้นมีผลเสีย คือ ต้องเสียดอกเบี้ยและทำให้กิจการมีความเสี่ยงสูง ในปี 25x6 กำไรสะสมเพิ่มขึ้นเนื่องจากกิจการมีกำไรสุทธิ แต่โดยภาพรวมแล้วกิจการยังมีความเสี่ยงเพราะหนี้สินสูงกว่าส่วนของผู้ถือหุ้น

2.2 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

ผู้บริหารสามารถทราบถึงผลการดำเนินงานของธุรกิจได้ โดยพิจารณาจากการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนแนวนอน ดังนี้

ตัวอย่าง 4 การวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนแนวนอน

บริษัท มณฑา จำกัด

งบกำไรขาดทุน

สำหรับรอบระยะเวลา 1 ปีสิ้นสุด วันที่ 31 ธันวาคม 25x6 และ 25x5

รายการ	25x6 (บาท)	25x5 (บาท)	% เพิ่ม(ลด)
รายได้ :			
ขาย	400,000	432,000	(7.41)
กำไรจากการขายที่ดิน	<u>104,000</u>	<u>0</u>	<u>N/A</u>
รวมรายได้	<u>504,000</u>	<u>432,000</u>	<u>16.67</u>

บริษัท มณฑา จำกัด

งบกำไรขาดทุน (ต่อ)

สำหรับรอบระยะเวลา 1 ปีสิ้นสุด วันที่ 31 ธันวาคม 25x6 และ 25x5

รายการ	25x6 (บาท)	25x5 (บาท)	% เพิ่ม(ลด)
ค่าใช้จ่าย :			
ต้นทุนขาย	240,000	230,000	4.35
ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร :			
เงินเดือน	50,000	48,000	4.17
ค่านายหน้า	16,000	12,000	33.33
ค่าโฆษณา	40,000	24,000	66.67
ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษา	32,000	22,000	45.45
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	4,000	6,000	(33.33)
ค่าเสื่อมราคา	20,000	14,000	42.86
ดอกเบียจ่าย	34,000	23,000	47.83
ภาษีเงินได้	<u>18,000</u>	<u>8,800</u>	<u>104.55</u>
รวมค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	<u>214,000</u>	<u>157,800</u>	<u>35.61</u>
รวมค่าใช้จ่าย	<u>454,000</u>	<u>387,800</u>	<u>17.07</u>
กำไรสุทธิ	<u>50,000</u>	<u>44,200</u>	<u>13.12</u>

แนวทางการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในงบกำไรขาดทุน

ยอดขายของบริษัท ปี 25x6 ลดลงจากปี 25x5 ร้อยละ 7.41 อย่างไรก็ตามยอดรายได้รวมในปี 25x6 เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.67 เนื่องจากมีกำไรจากการขายที่ดิน สำหรับต้นทุนขายมีความน่าเป็นห่วง เนื่องจากยอดขายลดลงแต่ต้นทุนขายกลับเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.35 จึงควรพิจารณาว่าทำไมต้นทุนขายสินค้าจึงไม่ลดลงตามยอดขาย ซึ่งอาจเกิดจากสินค้าที่ซื้อมามีราคาสูงขึ้น แต่กิจการไม่สามารถขึ้นราคาขายได้ นอกจากนั้นค่านายหน้าซึ่งจ่ายให้แก่พนักงานก็เพิ่มขึ้นร้อยละ 33.33 รวมทั้งค่าโฆษณาเพิ่มขึ้นร้อยละ 66.67 ดังนั้นจึงควรหาสาเหตุว่าเพราะเหตุใดการโฆษณาจึงไม่ได้ผล ซึ่งอาจต้องให้การส่งเสริมการขายด้านอื่นแทน เช่น การแจกของแถม การเพิ่มปริมาณสินค้าแต่ราคาสินค้าคงเดิม หรือทางเลือกสุดท้าย คือการลดราคาสินค้า เป็นต้น สำหรับค่าซ่อมแซม และบำรุงรักษาเกิดขึ้นทุกปี หากกิจการมีนโยบายในการซ่อมบำรุงอย่างสม่ำเสมอจะทำให้อายุการใช้งานของสินทรัพย์เพิ่มขึ้นหรือไม่ต้องเสียค่าซ่อมแซมจำนวนมาก สำหรับดอกเบียจ่ายมีเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีการจัดหาเงินโดยการกู้ยืมเพิ่มขึ้น ในภาพรวมถึงแม้ยอดขายจะลดลงและค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น แต่กำไรสุทธิปี 25x6 เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.12 เนื่องจากมีกำไรจากการขายที่ดิน

3. การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน (Financial ratios analysis)

ความสำคัญของอัตราส่วนทางการเงิน ปัญหาประการหนึ่งของงบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสด คือ จำนวนเงินแต่ละรายการในงบการเงินเป็นจำนวนเท่าใดจึงจะถือว่ามากหรือน้อย เช่น ธุรกิจหนึ่งมีสินทรัพย์หมุนเวียน 10 ล้านบาท ผู้วิเคราะห์ไม่สามารถสรุปได้ว่ายอดนี้เป็นอย่างไร หรือไม่สามารถนำยอดเหล่านี้ไปเปรียบเทียบกับธุรกิจอื่น ดังนั้น จึงควรวิเคราะห์รายการต่างๆ โดยนำไปเปรียบเทียบกับ

รายการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีความหมายมากขึ้น เช่น ควรนำสินทรัพย์หมุนเวียนไปเปรียบเทียบกับหนี้สินหมุนเวียน เนื่องจากสินทรัพย์หมุนเวียนมีไว้เพื่อชำระหนี้สินหมุนเวียน เป็นต้น เครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์ในลักษณะนี้ คือ อัตราส่วนทางการเงิน

อัตราส่วนทางการเงิน คือ การนำรายการที่มีความสัมพันธ์กันมาเปรียบเทียบเพื่อให้มีความหมายมากขึ้น โดยรายการที่นำมาเปรียบเทียบจะเป็นรายการในงบเดียวกันหรือต่างงบกันก็ได้สำหรับการเปรียบเทียบรายการในงบเดียวกัน เช่น การนำกำไรสุทธิเปรียบเทียบกับยอดขาย หรือการนำยอดหนี้สินเปรียบเทียบกับสินทรัพย์ ส่วนการเปรียบเทียบรายการต่างงบกัน เช่น การนำยอดขายมาเปรียบเทียบกับสินทรัพย์ เป็นต้น เมื่อนำรายการต่างๆ มาเปรียบเทียบกันแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้จะให้ความหมายที่มีประโยชน์กว่าการวิเคราะห์แต่ละรายการแยกจากกัน และในการวิเคราะห์อัตราส่วนควรมีการเปรียบเทียบกับอัตราส่วนในอดีตของกิจการ อัตราส่วนของผู้แข่งขัน หรืออัตราส่วนของอุตสาหกรรม ซึ่งจะทำให้มีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ที่ชัดเจนขึ้น

การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน โดยทั่วไปจะมีการวางเป้าหมายไว้ ได้แก่ (1) เพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการทำกำไรของกิจการและแนวโน้มในอนาคต และ (2) เพื่อให้ทราบถึงระดับความเสี่ยงของกิจการ ซึ่งประกอบด้วย ความเสี่ยงของกิจการ โดยดูได้จากความผันผวนของยอดขายและต้นทุนขายซึ่งจะกระทบต่อการทำกำไร ความเสี่ยงทางการเงิน เป็นการพิจารณาว่ากิจการมีความสามารถในการจ่ายคืนหนี้สินมากน้อยเพียงใด หมายความว่า ถ้ากิจการไม่มีความสามารถในการจ่ายคืนหนี้สินหรือดอกเบี้ย จะทำให้กิจการนั้นมีภาระผูกพันที่จะต้องหารายได้ในอนาคตมาจ่ายคืนหนี้และถ้าหารายได้มาไม่เพียงพอก็มีโอกาสล้มละลายและเสี่ยงด้านสภาพคล่อง จะดูว่ากิจการมีความสามารถในการระดมเงินทุนจากภายนอกกิจการได้มากน้อยเพียงใด เช่น การกู้ยืมจากธนาคาร การออกหุ้นกู้ หรือหุ้นสามัญ เป็นต้น ถ้ากิจการมีความสามารถต่ำ โอกาสที่จะเกิดปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินก็จะมีสูง

จากเป้าหมายการวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินข้างต้น สามารถแบ่งประเภทอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้เป็น

3.1 อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability ratios) จะวัดว่ากิจการสามารถที่จะทำกำไรและกระแสเงินสดได้มากขึ้นหรือน้อยลง โดยอัตราผลตอบแทนที่สูงจะหมายถึงความสามารถในการทำกำไรของกิจการมีสูง สามารถแยกพิจารณาได้หลายอัตราส่วน ซึ่งมีสูตรคำนวณและความหมาย ดังนี้

(1) อัตราผลตอบแทนจากกำไรขั้นต้น (Gross profit margin ratio) (%)	= $\frac{\text{กำไรขั้นต้น}}{\text{ยอดขาย}}$	× 100
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่ากิจการหาผลตอบแทนหลังจากหักต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการ ถ้าอัตราส่วนนี้สูงจะแสดงถึงความสามารถในการหารายได้และการควบคุมต้นทุนการผลิตที่ดี		
(2) อัตราผลตอบแทนจากกำไรจากการดำเนินงาน (Operating margin ratio) (%)	= $\frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{ยอดขาย}}$	× 100
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่ากิจการหาผลตอบแทนที่ได้หลังจากการหักค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารออกจากกำไรขั้นต้น ดังนั้น ผลต่างระหว่างผลตอบแทนขั้นต้นกับผลตอบแทนจากการดำเนินงาน นั่นคือ สัดส่วนของค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร		

(3) อัตราผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ (Net profit margin ratio) (%)	=	$\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขาย}}$	X 100
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่ากิจการหาผลตอบแทนภายหลังจากหักค่าใช้จ่ายทุกประเภท			

(4) อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (Return on total assets ratios : ROA) (%)	=	$\frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{สินทรัพย์รวมเฉลี่ย}}$	X 100
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่ากิจการมีความสามารถในการใช้สินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการที่มีอยู่เพื่อสร้างกำไรได้มากน้อยเพียงใด รวมทั้งการวัดประสิทธิภาพการทำกำไรจากสินทรัพย์ทั้งหมดที่กิจการมีอยู่			

(5) อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (%) Return on stockholders' equity ratio : ROE	=	$\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นเฉลี่ย}}$	X 100
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่ากิจการหาผลตอบแทนในมุมมองของผู้ถือหุ้นว่าเงินลงทุนที่จ่ายลงทุนไปนั้นให้ผลตอบแทนเท่ากับเท่าใด			

ตัวอย่าง 5 การวิเคราะห์อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไรโดยใช้อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม จากข้อมูลตามตัวอย่างที่ 11-3 และ 11-4 มีสูตรคำนวณและความหมาย ดังนี้

สูตรคำนวณ			
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (%) Return on total assets ratio : ROA	=	$\frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{สินทรัพย์รวมเฉลี่ย}}$	X 100

ส่วนประกอบ			
สินทรัพย์รวมเฉลี่ย	=	$\frac{(\text{สินทรัพย์รวมต้นงวด} + \text{ปลายงวด})}{2}$	

ความหมาย			
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่ากิจการมีความสามารถในการใช้สินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการที่มีอยู่เพื่อสร้างกำไรได้มากน้อยเพียงใด รวมทั้งการวัดประสิทธิภาพการทำกำไรจากสินทรัพย์ทั้งหมดที่กิจการมีอยู่			

ค่าที่เหมาะสม			
ขึ้นอยู่กับประเภทของธุรกิจ โดยปกติควรสูงกว่าต้นทุนทางการเงินที่ธุรกิจจัดหามาเพื่อใช้ในการดำเนินงานและการลงทุน เช่น อัตราดอกเบี้ย เป็นต้น			

อัตราส่วนที่ต่ำ			
ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำกว่าค่าที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่าธุรกิจมีความสามารถในการสร้างกำไรได้ต่ำ ซึ่งอาจเนื่องมาจากการขายสินค้าได้น้อย การซื้อสินค้าที่มีต้นทุนสูงหรือการจ่ายค่าใช้จ่ายที่เกินความจำเป็น รวมทั้งมีการบริหารสินทรัพย์ไม่มีประสิทธิภาพ			

อัตราส่วนที่สูง

ถ้าอัตราส่วนนี้สูงกว่าค่าที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่าธุรกิจมีความสามารถในการขายสินค้า ซื้อสินค้าในราคาต่ำ หรือสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้ตามที่ต้องการ รวมทั้งมีการบริหารสินทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อควรพิจารณา

1. ในการวิเคราะห์อัตราส่วนนี้ จะต้องพิจารณารายละเอียดของรายการที่นำมาคำนวณด้วย เช่น กำไรที่นำมาคำนวณเป็นกำไรที่รวมรายได้และค่าใช้จ่ายอื่นซึ่งอาจมีนัยสำคัญแต่ไม่ได้เกิดขึ้นทุกงวด ดังนั้นการที่อัตราส่วนนี้สูงเพราะรายได้อื่นก็ไม่ได้แสดงว่าธุรกิจมีความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ได้ดี

2. สินทรัพย์ที่นำมาคำนวณมีทั้งสินทรัพย์หมุนเวียน (มีความสามารถในการสร้างกำไรน้อย) และสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน หากธุรกิจลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนมาก ก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อัตราส่วนนี้ต่ำได้

แทนค่ากำไรจากการดำเนินงาน 25x6

$$\begin{aligned} \text{กำไรจากการดำเนินงาน} &= \text{กำไรสุทธิ} + \text{ดอกเบี้ยจ่าย} + \text{ภาษีเงินได้} \\ &= 50,000 + 34,000 + 18,000 \\ &= 102,000 \text{ บาท} \end{aligned}$$

แทนค่าสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 25x6

$$\begin{aligned} \text{สินทรัพย์รวมเฉลี่ย} &= \frac{(\text{สินทรัพย์รวมต้นงวด} + \text{ปลายงวด})}{2} \\ &= \frac{1,722,000 + 1,650,000}{2} \\ &= 1,686,000 \text{ บาท} \end{aligned}$$

สูตรคำนวณอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม 25x6

$$\begin{aligned} \text{อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (\%)} &= \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน} \times 100}{\text{สินทรัพย์รวมเฉลี่ย}} \\ \text{Return on total assets ratio : ROA} &= \frac{102,000 \times 100}{1,686,000} \\ &= 6.05 \% \end{aligned}$$

ชื่ออัตราส่วน	ค่าอัตราส่วนของกิจการ	ค่าอัตราส่วนอุตสาหกรรม
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม	6.05 %	7.00 %

จากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ที่คำนวณได้ กิจกรรมมีความสามารถในการใช้ทรัพย์สินเพื่อสร้างกำไรต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรมในกลุ่มเดียวกันถือว่าไม่เหมาะสม แนวทางในการปรับปรุงอัตราส่วนนี้ คือ การพยายามลดสินทรัพย์ที่ไม่ได้ใช้งานลง หรือเพิ่มกำไรของกิจการ

3.2 อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง (Liquidity ratios) เป็นการวัดความสามารถในการจ่ายคืนหนี้สินระยะสั้นของกิจการ โดยอัตราส่วนที่สูง หมายถึง กิจกรรมมีสภาพคล่องทางการเงินสูง อัตราส่วนในกลุ่มนี้มีสูตรคำนวณและความหมาย ดังนี้

(1) อัตราส่วนหมุนเวียน (เท่า) (Current ratio)	= $\frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่าธุรกิจมีสินทรัพย์หมุนเวียนที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายใน 1 ปี เพียงพอในการชำระหนี้สินหมุนเวียนได้มากน้อยเพียงใด	

(2) อัตราส่วนหมุนเวียนเร็ว (เท่า) (Quick ratio/ Acid-test ratio)	= $\frac{\text{เงินสด+ตัวสัญญาใช้เงิน+ลูกหนี้+เงินลงทุน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่าธุรกิจมีสินทรัพย์หมุนเวียนที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็วภายใน 1 ปีเท่านั้น นั่นคือ รายการสินทรัพย์หมุนเวียนที่มีสภาพคล่องมากกว่าสินค้างเหลือ เพียงพอในการชำระหนี้สินหมุนเวียนได้มากน้อยเพียงใด ทำให้พิจารณาสภาพคล่องของกิจการได้ภาพที่ชัดเจนมากกว่าอัตราส่วนหมุนเวียน	

ตัวอย่าง 6 การวิเคราะห์อัตราส่วนวัดสภาพคล่องโดยใช้อัตราส่วนหมุนเวียน จากข้อมูลตามตัวอย่าง 11-3 และ 11-4 มีสูตรคำนวณและความหมาย ดังนี้

สูตรคำนวณ	
อัตราส่วนหมุนเวียน (เท่า) (Current ratio)	= $\frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$

ส่วนประกอบ	
สินทรัพย์หมุนเวียน เป็นข้อมูลที่ได้มาจากงบแสดงฐานะการเงิน ให้พิจารณาเฉพาะสินทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายใน 1 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ ได้แก่ เงินสด เงินลงทุนระยะสั้น ลูกหนี้ ตัวเงินรับสินค้างเหลือ และค่าใช้จ่ายล่วงหน้า เป็นต้น	

หนี้สินหมุนเวียน เป็นข้อมูลที่ได้มาจากงบแสดงฐานะการเงิน ให้พิจารณาเฉพาะหนี้สินที่จะต้องชำระใน 1 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ ได้แก่ เงินเบิกเกินบัญชี เจ้าหนี้การค้า ตัวจ่ายเงิน หนี้ระยะยาวที่จะถึงกำหนดชำระใน 1 ปี ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย ภาษีเงินได้ค้างจ่าย และเงินปันผลค้างจ่าย เป็นต้น	
--	--

ความหมาย	
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่าธุรกิจมีสินทรัพย์หมุนเวียนที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายใน 1 ปี เพียงพอในการชำระหนี้สินหมุนเวียนได้มากน้อยเพียงใด	

ค่าที่เหมาะสม

อยู่ระหว่าง 1.5 – 3 เท่า ตัวเลขนี้ประมาณขึ้นจากประสบการณ์ (Thumb rule) อาจจะไม่ถูกต้อง 100 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้น ผู้วิเคราะห์ไม่ควรใช้ตัวเลขนี้เพียงอย่างเดียวเป็นเกณฑ์ตัดสิน แต่จะต้องพิจารณาข้อมูลอื่นประกอบด้วย เช่น ประเภทธุรกิจของกิจการ ส่วนประกอบของรายการที่นำมาคำนวณอัตราส่วน และอัตราส่วนอุตสาหกรรม

อัตราส่วนที่ต่ำ

ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำกว่า 1 เท่า แสดงให้เห็นว่าธุรกิจขาดสภาพคล่อง มีเงินสดไม่เพียงพอชำระหนี้สิน ซึ่งอาจทำให้ประสบภาวะล้มละลายได้

อัตราส่วนที่สูง

ถ้าอัตราส่วนนี้สูงกว่า 3 เท่า แสดงให้เห็นว่ากิจการมีการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียนมากเกินไป ซึ่งอาจมีผลเสีย คือ สินทรัพย์หมุนเวียนเป็นสินทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนต่ำ กิจการอาจเสียโอกาสลงทุนในสินทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า

ข้อควรพิจารณา

1. อัตราส่วนนี้ขึ้นอยู่กับประเภทและวงจรการดำเนินงานของแต่ละกิจการ
2. การใช้อัตราส่วนนี้เพื่อการตัดสินใจหรือการเปรียบเทียบต้องพิจารณาส่วนประกอบของสินทรัพย์หมุนเวียนว่ามีอะไรบ้าง หากสินทรัพย์หมุนเวียนส่วนใหญ่เป็นลูกหนี้และสินค้าคงเหลือ อาจประสบปัญหาการเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ยาก เพราะลูกหนี้นี้อาจไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้ และสินค้าคงเหลืออาจขายได้ยากหรือเป็นสินค้าที่ตลาดไม่ต้องการ
3. อัตราส่วนที่สูงอาจจะดีกว่าอัตราส่วนที่ต่ำ ถ้าสินทรัพย์หมุนเวียนส่วนใหญ่ไม่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้
4. ผู้บริหารมักต้องการให้อัตราส่วนนี้ต่ำ เพื่อจะได้นำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน แต่เจ้าหน้าที่มักต้องการให้อัตราส่วนนี้สูง เพื่อให้มั่นใจว่าจะได้รับชำระหนี้เมื่อถึงกำหนด

สูตรการคำนวณอัตราส่วนหมุนเวียน 25x6

$$\begin{aligned} \text{อัตราส่วนหมุนเวียน (เท่า)} &= \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}} \\ \text{(Current ratio)} &= \frac{250,000}{128,000} \\ &= 1.95 \text{ เท่า} \end{aligned}$$

ชื่ออัตราส่วน	ค่าอัตราส่วนของกิจการ	ค่าอัตราส่วนอุตสาหกรรม
อัตราส่วนหมุนเวียน (เท่า)	1.95 เท่า	2.50 เท่า

จากอัตราส่วนทุนหมุนเวียนที่คำนวณได้ กิจการมีสภาพคล่องค่อนข้างสูงเพราะมีสินทรัพย์หมุนเวียนที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดมาชำระหนี้สินหมุนเวียนเกือบ 2 เท่า แต่ค่าอัตราส่วนนี้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรมในกลุ่มเดียวกันถือว่าไม่เหมาะสม แนวทางในการปรับปรุงอัตราส่วนนี้ คือ การเพิ่มสินทรัพย์หมุนเวียนหรือลดหนี้สินหมุนเวียน

3.3 อัตราส่วนวัดประสิทธิภาพในการทำงาน (Activity ratios) เป็นการวัดการลงทุนของกิจการก่อให้เกิดรายได้หรือไม่และมีประสิทธิภาพด้วยต้นทุนที่ต่ำหรือไม่ อัตราส่วนที่สูง หมายถึง สินทรัพย์ของกิจการถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพสูง และสร้างรายได้มาก อัตราส่วนในกลุ่มนี้จากข้อมูลปี 25x6 ตามตัวอย่าง 11-3 และ 11-4 มีสูตรคำนวณและความหมาย ดังนี้

(1) อัตราการหมุนของลูกหนี้ (ครั้ง) (Account recievable turnover ratio)	= $\frac{\text{ยอดขายลูกหนี้ถัวเฉลี่ย}}{0.50 \times (108,000 + 152,000)}$
	= $\frac{400,000}{130,000}$
	= 3.08 ครั้ง

อัตราการหมุนของลูกหนี้ยิ่งมาก แสดงให้เห็นว่ากิจการมีการหมุนลูกหนี้ให้เป็นเงินสดได้เร็วนั่นเอง

(2) ระยะเวลาการเก็บหนี้ (วัน) (Collection period)	= $\frac{365}{\text{อัตราการหมุนของลูกหนี้}}$
	= $\frac{365}{3.08}$
	= 119 วัน

ถ้าหากกิจการใช้ระยะเวลาในการเก็บหนี้สั้น แสดงว่ากิจการได้รับเงินสดเข้ามาเร็ว ทำให้สามารถหมุนเงินและสร้างดอกผลให้กิจการได้มากกว่า คือ ยิ่งระยะเวลาการเก็บหนี้สั้นจะยิ่งดี ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของลูกหนี้และประสิทธิภาพในการจัดเก็บหนี้ที่ดี

(3) อัตราการหมุนของสินค้าคงเหลือ (ครั้ง) (Inventory turnover ratio)	= $\frac{\text{ต้นทุนขายสินค้าคงเหลือถัวเฉลี่ย}}{0.50 \times (92,000 + 44,000)}$
	= $\frac{240,000}{68,000}$
	= 3.53 ครั้ง

อัตราการหมุนของสินค้าคงเหลือที่สูง แสดงว่าสินค้าของกิจการสามารถขายได้เร็ว

(4) ระยะเวลาการขายสินค้า (วัน) (Age of inventory)	= $\frac{365}{\text{อัตราการหมุนของสินค้าคงเหลือ}}$ = $\frac{365}{3.53}$ = 104 วัน
การที่กิจการสามารถขายสินค้าได้เร็วแสดงว่ากิจการสามารถแปลงสินค้าให้เป็นเงินสดรับเข้ามาหมุนเวียนก่อนให้เกิดประโยชน์ต่อกิจการได้มาก	

(5) อัตราการหมุนของสินทรัพย์รวม (ครั้ง) (Total assets turnover ratio)	= $\frac{\text{ยอดขาย}}{\text{สินทรัพย์รวมถัวเฉลี่ย}}$ = $\frac{400,000}{0.50 \times (1,722,000 + 1,650,000)}$ = $\frac{400,000}{1,686,000}$ = 0.24 ครั้ง
อัตราส่วนนี้จะเป็นการวัดประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์รวม ซึ่งต้องแยกพิจารณาไปที่ลูกหนี้และสินค้าคงเหลือนั่นเอง	

3.4 อัตราส่วนวัดภาระหนี้สิน (Leverage ratios) เป็นการวัดความสามารถในการจ่ายคืนหนี้สินระยะยาวของกิจการและความสามารถที่จะระดมทุนใหม่ในอนาคต โดยอัตราส่วนนี้จะแสดงถึงโครงสร้างเงินทุนของกิจการว่าประกอบด้วยหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นเท่าไร ซึ่งถ้าหากสัดส่วนหนี้สินมีสูงมากเท่าไร ก็แสดงว่ากิจการมีความเสี่ยงสูงในการดำเนินกิจการและความสามารถในการกู้ยืมใหม่เพื่อรักษาสภาพคล่องจะต่ำ โอกาสที่กิจการจะเกิดปัญหาถูกฟ้องล้มละลายก็อาจจะเป็นไปได้ หากกิจการไม่สามารถจัดหาเงินทุนหมุนเวียนหรือเพิ่มทุนในส่วนของผู้ถือหุ้นได้ อัตราส่วนในกลุ่มนี้มีสูตรคำนวณและความหมาย ดังนี้

(1) อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (เท่า) (Debt to equity ratio : D/E)	= $\frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่าหนี้สินของกิจการได้รับความคุ้มครองจากส่วนของผู้ถือหุ้นเท่าใด อัตราส่วนที่สูงหมายถึง กิจการมีการก่อหนี้มากจนมีความเสี่ยงทางการเงินที่จะไม่สามารถจ่ายคืนหนี้ได้ในอนาคตและมีภาระดอกเบี้ยจ่ายที่สูง ปกติอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนที่เหมาะสมมักจะไม่เกิน 2 เท่า แต่ต้องพิจารณาตามประเภทของกิจการประกอบกันด้วย	

(2) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (%) (Debt to total assets ratio)	= $\frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{สินทรัพย์รวม}} \times 100$
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่ากิจการมีหนี้สินทั้งหมดเป็นร้อยละเท่าใดของสินทรัพย์รวม	

(3) อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายคืน ดอกเบี้ย (เท่า) (Interest coverage ratio)	=	กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษี ดอกเบี้ยจ่าย
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่ากิจการมีความสามารถในการสร้างกำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษีเป็นกี่เท่าของดอกเบี้ยที่ต้องจ่าย		

ตัวอย่างที่ 7 การวิเคราะห์อัตราส่วนวัดภาระหนี้สินโดยใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม จากข้อมูลตามตัวอย่างที่ 11-3 และ 11-4 มีสูตรคำนวณและความหมาย ดังนี้

สูตรคำนวณ		
อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (%) (Debt to total assets ratio)	=	$\frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{สินทรัพย์รวม}} \times 100$

ความหมาย		
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่ากิจการมีหนี้สินทั้งหมดเป็นร้อยละเท่าใดของสินทรัพย์รวม		
ค่าที่เหมาะสม		
ขึ้นอยู่กับความสามารถในการทำกำไรของกิจการ โดยปกติควรมีหนี้สินทั้งสิ้นประมาณร้อยละ 40 ถึงร้อยละ 60 ตัวเลขนี้ประมาณขึ้นจากประสบการณ์ (Thumb rule) อาจจะไม่ถูกต้อง 100 เปอร์เซ็นต์		

อัตราส่วนที่ต่ำ		
ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำกว่าค่าที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่ากิจการมีหนี้สินน้อย อาจเป็นประโยชน์ คือ จะมีความเสี่ยงต่ำและมีภาระในการจ่ายดอกเบี้ยน้อย แต่อาจเป็นข้อเสีย คือ กิจการไม่ได้รับความเชื่อถือจากบุคคลภายนอก ทำให้ไม่สามารถซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อหรือกู้ยืมได้มาก		

อัตราส่วนที่สูง		
ถ้าอัตราส่วนนี้สูงกว่าค่าที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่าธุรกิจมีหนี้สินมาก อาจเป็นประโยชน์ คือ กิจการได้รับความเชื่อถือจากบุคคลภายนอก ทำให้สามารถซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อหรือกู้ยืมเงินได้มาก และในกรณีที่สามารถทำกำไรได้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ย ผู้ถือหุ้นจะได้รับประโยชน์จากภาษี (Tax shield) เพราะดอกเบี้ยเป็นค่าใช้จ่ายทำให้เสียภาษีน้อยลง แต่อาจเป็นข้อเสีย คือ มีความเสี่ยงสูงและมีภาระในการจ่ายดอกเบี้ย เพราะเมื่อถึงกำหนดชำระหนี้หากไม่สามารถจ่ายชำระหนี้ได้ อาจถูกฟ้องล้มละลายหรือคิดดอกเบี้ยในอัตราสูงขึ้น นอกจากนี้การกู้ยืมเงินเพิ่มก็เป็นเรื่องยาก		

ข้อควรพิจารณา		
1. ในการวิเคราะห์อัตราส่วนนี้จะต้องพิจารณาข้อมูลอื่นประกอบด้วย เนื่องจาก กิจการที่มีหนี้สินมากแต่สามารถทำกำไรได้สูง จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผู้ถือหุ้นเพราะดอกเบี้ยจ่ายมีอัตราที่ตกลงกันไว้แน่นอนและช่วยประหยัดภาษี ดังนั้น หากทำกำไรได้มาก ส่วนที่เหลือทั้งหมดจะเป็นของผู้ถือหุ้น		
2. หากหนี้สินส่วนใหญ่เป็นหนี้สินระยะยาว ความเสี่ยงในการจ่ายชำระหนี้จะน้อยลง เพราะไม่ต้องจ่ายคืนเร็ว ทำให้มีระยะเวลาในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน		

3. ต้องพิจารณาว่าอัตราดอกเบี้ยสูงหรือต่ำกว่าท้องตลาด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้บริหารในเรื่องการต่อรอง

สูตรคำนวณอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม 25x6		
อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (%) (Debt to total assets ratio)	=	$\frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{สินทรัพย์รวม}} \times 100$
	=	$\frac{908,000}{1,650,000} \times 100$
	=	55.03 %

ชื่ออัตราส่วน	ค่าอัตราส่วนของกิจการ	ค่าอัตราส่วนอุตสาหกรรม
อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (%)	55.03 %	40.00%
จากอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมที่คำนวณได้ กิจการมีความเสี่ยงค่อนข้างสูง เพราะมีหนี้สินมากถึงร้อยละ 55 และมีส่วนของเจ้าของเพียงร้อยละ 45 ซึ่งค่านี้นั้นมากกว่าค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรมในกลุ่มเดียวกันถือว่าไม่เหมาะสม แนวทางในการปรับปรุงอัตราส่วนนี้ก็คือการพยายามลดหนี้สินลง		

ตัวอย่างที่ 8 การวิเคราะห์อัตราส่วนวัดภาระหนี้สินโดยใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม จากข้อมูลตามตัวอย่างที่ 3 และ 4 มีสูตรคำนวณและความหมาย ดังนี้

สูตรคำนวณ	
อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายคืนดอกเบี้ย (เท่า) (Interest coverage ratio)	= $\frac{\text{กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษี}}{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}}$

ความหมาย
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่ากิจการมีความสามารถในการสร้างกำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษีเป็นกี่เท่าของดอกเบี้ยที่ต้องจ่าย

ค่าที่เหมาะสม
ขึ้นอยู่กับนโยบายในการกำหนดโครงสร้างเงินทุน โดยปกติอัตราส่วนนี้ไม่ควรต่ำกว่า 3 เท่า ตัวเลขนี้ประมาณขึ้นจากประสบการณ์ (Thumb rule) อาจจะไม่ถูกต้อง 100 เปอร์เซ็นต์

อัตราส่วนที่ต่ำ
ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำกว่าค่าที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่ากิจการมีหนี้สินมาก หรือมีความสามารถในการสร้างกำไรต่ำ ซึ่งอาจเกิดความเสี่ยงเมื่อกิจการไม่สามารถชำระดอกเบี้ยได้
อัตราส่วนที่สูง
ถ้าอัตราส่วนนี้สูงกว่าค่าที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่าธุรกิจมีหนี้สินน้อย หรือมีความสามารถในการสร้างกำไรสูง

ข้อควรพิจารณา
1. ในการวิเคราะห์อัตราส่วนนี้จะต้องพิจารณาประเภทของหนี้สินประกอบด้วย เนื่องจากกิจการที่มี อัตราส่วนนี้สูง แต่อาจมีความเสี่ยงหากหนี้สินส่วนใหญ่เป็นหนี้สินหมุนเวียนที่ไม่ต้องเสียดอกเบี้ย แต่ต้องชำระคืนเร็ว
2. อัตราส่วนนี้ต้องใช้กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้ เพราะในการเปรียบเทียบกับดอกเบี้ยจ่ายไม่ควรใช้กำไรที่หักดอกเบี้ยจ่ายแล้ว (หากใช้กำไรสุทธิต้องบวกดอกเบี้ยจ่ายกลับ) ส่วนภาษีเงินได้เป็นหน้าที่ที่ต้องเสียโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้
3. อัตราส่วนนี้ขึ้นอยู่กับวงจรธุรกิจของกิจการ เมื่อเริ่มต้นดอกเบี้ยจะสูง เมื่อเข้าสู่ขั้นเจริญเติบโตเต็มที่ กิจการจะเริ่มจ่ายคืนเงินกู้ทำให้ดอกเบี้ยเริ่มต่ำลง

สูตรคำนวณอัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายคืนดอกเบี้ย 25x6	
อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายคืนดอกเบี้ย (เท่า) (Interest coverage ratio)	$= \frac{\text{กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษี}}{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}}$ $= \frac{102,000}{34,000}$ $= 3.00 \text{ เท่า}$

ชื่ออัตราส่วน	ค่าอัตราส่วนของกิจการ	ค่าอัตราส่วนอุตสาหกรรม
อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายคืนดอกเบี้ย (เท่า)	3.00 เท่า	5.50 เท่า
จากอัตราส่วนกำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษีต่อดอกเบี้ยจ่ายที่คำนวณได้ กิจการมีความสามารถในการทำกำไรเพื่อจะนำมาจ่ายดอกเบี้ยถึง 3 เท่า แต่ค่านี้น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของธุรกิจในกลุ่มเดียวกันถือว่าไม่เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นเพราะกิจการมีหนี้สินสูงจึงทำให้มีภาระที่ต้องจ่ายดอกเบี้ยมาก แนวทางในการปรับปรุงอัตราส่วนนี้คือ การพยายามลดหนี้สินลง หรือเพิ่มกำไรมากขึ้น		

3.5 อัตราส่วนมูลค่าตลาด (Market value ratios) เป็นการวัดมูลค่าหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ว่า น่าสนใจลงทุนหรือไม่ โดยเป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดค่าระหว่างราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ของกิจการเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานของกิจการในรูปของกำไรสุทธิต่อหุ้นและมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น อัตราส่วนในกลุ่มนี้มีสูตรคำนวณและความหมาย ดังนี้

(1) อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (บาท/หุ้น) (Earnings per share ratio : EPS)	$= \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{จำนวนหุ้นสามัญ}}$
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่ากิจการมีความสามารถในการสร้างกำไรให้ผู้ถือหุ้นสามัญหุ้นละเท่าใด	

(2) อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรต่อหุ้น (เท่า) (Price earnings ratio : P/E)	$= \frac{\text{ราคาตลาดของหุ้นสามัญ}}{\text{กำไรต่อหุ้น}}$
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่านักลงทุนซื้อหุ้นของกิจการเป็นกี่เท่าของกำไรต่อหุ้นที่กิจการนั้นทำได้ ซึ่งทำให้ผู้ถือหุ้นประเมินระยะเวลาที่จะได้รับเงินที่ลงทุนไปคืน	

(3) อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชีต่อหุ้น (เท่า) (Market price to book value share ratio : P/BV)	=	ราคาตลาดของหุ้นสามัญ ราคาตามบัญชีต่อหุ้น
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่านักลงทุนซื้อหุ้นของกิจการเป็นกี่เท่าของราคาตามบัญชีต่อหุ้น (จำนวนเงินต่อหุ้นที่นักลงทุนจะได้รับเงินคืนหากมีการเลิกกิจการและขายสินทรัพย์ได้ในราคาที่แสดงไว้ในงบแสดงฐานะการเงิน)		

(4) อัตราส่วนเงินปันผลจ่ายต่อราคาตลาดของหุ้น (Dividend yield ratio) (%)	=	เงินปันผลต่อหุ้นสามัญ ราคาตลาดของหุ้นสามัญ	X 100
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่านักลงทุนได้รับผลตอบแทนจากการซื้อหุ้นของกิจการเป็นร้อยละเท่าใด			

ตัวอย่างที่ 9 การวิเคราะห์อัตราส่วนวัดมูลค่าตลาดโดยใช้อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น จากข้อมูลตามตัวอย่าง 3 และ 4 มีสูตรและความหมาย ดังนี้

สูตรคำนวณ			
อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (บาท/หุ้น) (Earnings per share ratio : EPS)	=	กำไรสุทธิ จำนวนหุ้นสามัญ	

ความหมาย			
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่ากิจการมีความสามารถในการสร้างกำไรให้ผู้ถือหุ้นสามัญหุ้นละเท่าใด			

ค่าที่เหมาะสม			
ไม่ควรต่ำกว่าอัตราผลตอบแทนของท้องตลาดเมื่อไปลงทุนในด้านอื่น ตัวเลขนี้ประมาณขึ้นจากประสบการณ์ (Thumb rule) อาจจะไม่ถูกต้อง 100 เปอร์เซ็นต์			

อัตราส่วนที่ต่ำ			
ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำกว่าค่าที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่ากิจการมีความสามารถในการสร้างกำไรได้น้อย หรือมีจำนวนหุ้นสามัญมากเกินไป ซึ่งถือว่าผู้บริหารใช้ประโยชน์จากหนี้สินต่ำ หรือมีนโยบายในเรื่องโครงสร้างเงินทุนโดยไม่ต้องทำให้มีความเสี่ยงจึงจัดหาเงินทุนโดยการออกหุ้นสามัญ			

อัตราส่วนที่สูง			
ถ้าอัตราส่วนนี้สูงกว่าค่าที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่ากิจการมีความสามารถในการสร้างกำไรได้มากหรือมีหุ้นสามัญน้อย ซึ่งถือว่าผู้บริหารใช้ประโยชน์จากการก่อหนี้ โดยทำกำไรได้มากกว่าดอกเบี้ยจ่าย			

ข้อควรพิจารณา			
1. ในการวิเคราะห์อัตราส่วนนี้ต้องพิจารณาเฉพาะหุ้นที่ออกจำหน่ายและชำระค่าหุ้นแล้วเท่านั้น ส่วนหุ้นที่ธุรกิจซื้อคืนมาและยังไม่ได้ยกเลิก (Treasury stock) ไม่มีสิทธิในกำไรจนกว่าจะมีการขายออกไปอีกครั้งหนึ่ง			
2. อัตราส่วนนี้ไม่ได้หมายความว่าผู้ถือหุ้นจะได้รับเงินสดตามที่คำนวณได้ แต่อัตราส่วนนี้เป็นการคำนวณผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ ส่วนเงินสดที่ผู้ถือหุ้นแต่ละคนจะได้รับต้องดูจากการประกาศจ่ายเงินปันผล			

สูตรคำนวณอัตราส่วนกำไรต่อหุ้น 25x6

อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (บาท/หุ้น)	=	กำไรสุทธิ
(Earnings per share ratio : EPS)		จำนวนหุ้นสามัญ
	=	50,000
		(600,000 ÷ 10)
	=	50,000
		60,000
	=	0.83 บาท/หุ้น

ชื่ออัตราส่วน	ค่าอัตราส่วนของกิจการ	ค่าอัตราส่วนอุตสาหกรรม
อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น	0.83 บาท/หุ้น	1.50 บาท/หุ้น
จากอัตราส่วนกำไรต่อหุ้นที่คำนวณได้ กิจการมีความสามารถในการสร้างกำไรให้กับหุ้นสามัญเพียงหุ้นละ 83 สตางค์ ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรม ในกลุ่มเดียวกันถือว่าไม่เหมาะสม แนวทางในการปรับปรุงอัตราส่วนนี้ คือ การพยายามเพิ่มกำไรสุทธิหรือลดจำนวนหุ้นสามัญโดยอาจซื้อหุ้นสามัญคืน		

ตัวอย่างที่ 10 การวิเคราะห์อัตราส่วนมูลค่าตลาดโดยใช้อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรต่อหุ้น จากข้อมูลตัวอย่าง 3 และ 4 มีสูตรและความหมาย ดังนี้

สูตรคำนวณ

อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรต่อหุ้น (เท่า)	=	ราคาตลาดของหุ้นสามัญ
(Price earnings ratio : P/E)		กำไรต่อหุ้น

ความหมาย

เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่านักลงทุนซื้อหุ้นของกิจการเป็นกี่เท่าของกำไรต่อหุ้นที่กิจการนั้นทำได้ ซึ่งทำให้ผู้ถือหุ้นประเมินระยะเวลาที่จะได้รับเงินที่ลงทุนไปคืน

ค่าที่เหมาะสม

อัตราส่วนนี้ควรอยู่ประมาณ 10-20 เท่า ตัวเลขนี้ประมาณขึ้นจากประสบการณ์ (Thumb rule) อาจจะไม่ถูกต้อง 100 เปอร์เซ็นต์ เพราะเมื่อมองกลับด้านจะหมายถึง หุ้นนี้ได้ผลตอบแทนเป็นร้อยละเท่าใดของเงินที่ลงทุนซื้อหุ้น ซึ่งควรอยู่ประมาณร้อยละ 5-10 [คำนวณจาก $(1 \div 20) \times 100 = 5\%$ และ $(1 \div 10) \times 100 = 10\%$]

อัตราส่วนที่ต่ำ

ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำกว่าค่าที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่านักลงทุนมองว่ากิจการมีความสามารถสร้างกำไรในอนาคตได้น้อย หรือกำไรที่นำมาคำนวณกำไรต่อหุ้นไม่มีคุณภาพ เพราะแสดงสูงกว่าความเป็นจริง นักลงทุนจึงไม่ยอมจ่ายเงินซื้อหุ้นในราคาสูง

อัตราส่วนที่สูง

ถ้าอัตราส่วนนี้สูงแต่อยู่ในค่าที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่านักลงทุนมองว่ากิจการมีความสามารถสร้างกำไรในอนาคตได้มาก จึงยอมจ่ายเงินซื้อหุ้นในราคาที่สูง แต่ถ้าอัตราส่วนนี้สูงกว่าค่าที่เหมาะสมต้องระวังว่าอาจมีการปั่นหุ้น เนื่องจากนักลงทุนยอมซื้อหุ้นในราคาที่สูงกว่าผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับมากเกินไป

ข้อควรพิจารณา

1. ในการวิเคราะห์อัตราส่วนนี้จะต้องพิจารณาว่าตัวเลขที่นำมาคำนวณ ทั้งราคาตลาดของหุ้นและกำไรต่อหุ้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ทุกวัน การใช้ตัวเลข ณ วันใดวันหนึ่งมาคำนวณอาจไม่ได้ภาพที่ชัดเจนนัก จากงานวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้จะใช้ราคาตลาดของหุ้น ณ วันประกาศกำไรหรือวันที่กิจการนำส่งงบการเงิน รวมทั้งพิจารณาก่อนและหลังวันประกาศกำไรด้วย เพื่อดูพฤติกรรมในการซื้อหุ้นของนักลงทุนและปฏิกิริยาตอบสนองของนักลงทุนที่มีต่อกำไรที่ประกาศ ซึ่งจะช่วยให้ได้ตัวเลขที่มีความสัมพันธ์กันมากกว่าใช้ตัวเลข ณ วันสิ้นงวด

2. การใช้ราคาตลาด ณ วันสิ้นงวด อาจเหมาะสมในกรณีที่เป็นหุ้นของกิจการขนาดใหญ่ ซึ่งมีการประกาศข่าวต่างๆ ออกมาสม่ำเสมอ ทำให้นักลงทุนสามารถประมาณกำไรต่อหุ้นได้

3. อัตราส่วนนี้หากใช้กำไรต่อหุ้นที่มีการปรับให้เหมาะสมแล้ว จะให้ความหมายที่ดีขึ้น คือ เมื่อนักลงทุนซื้อหุ้นนี้ ผู้ลงทุนจะเข้าไปมีส่วนในกำไรที่ธุรกิจทำได้เพราะกำไรที่ธุรกิจทำได้เพราะกำไรจะถูกสะสมไว้เป็นกำไรสะสมของกิจการ ซึ่งผู้ถือหุ้นจะได้รับเงินสดเมื่อมีการประกาศจ่ายเงินปันผล ดังนั้นการเปรียบเทียบเงินที่ลงทุน (ราคาตลาดของหุ้นที่ซื้อ) กับผลประโยชน์ที่จะได้รับในอนาคต (กำไรต่อหุ้น) จะได้ทราบถึงอัตราผลตอบแทนของการลงทุน

สูตรคำนวณอัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรต่อหุ้น 25x6

$$\begin{aligned} \text{อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรต่อหุ้น (เท่า)} &= \frac{\text{ราคาตลาดของหุ้นสามัญ}}{\text{กำไรต่อหุ้น}} \\ (\text{Price earnings ratio : P/E}) &= \frac{18}{0.83} \\ &= 21.69 \text{ เท่า} \end{aligned}$$

ชื่ออัตราส่วน	ค่าอัตราส่วนของกิจการ	ค่าอัตราส่วนอุตสาหกรรม
อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรต่อหุ้น	21.69 เท่า	20.00 เท่า
จากอัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรต่อหุ้นที่คำนวณได้ แสดงว่านักลงทุนมีความเชื่อมั่นในกิจการเนื่องจากยอมจ่ายซื้อหุ้นในราคาสูงต่างๆ ที่หุ้นนี้ทำกำไรต่อหุ้นได้ต่ำกว่าราคาจ่ายซื้อหุ้น		

ตัวอย่างที่ 11 การวิเคราะห์อัตราส่วนมูลค่าตลาดโดยใช้อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชีต่อหุ้น จากข้อมูลตัวอย่าง 11-3 และ 11-4 มีสูตรและความหมาย ดังนี้

สูตรคำนวณ	
อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชีต่อหุ้น (เท่า) (Market price to book value share ratio : P/BV)	= $\frac{\text{ราคาตลาดของหุ้นสามัญ}}{\text{ราคาตามบัญชีต่อหุ้น}}$

ส่วนประกอบ	
ราคาตลาดของหุ้นสามัญ	= ราคาปิด ณ วันสิ้นงวด หรือ ณ วันที่ประกาศกำไรต่อหุ้น
ราคาตามบัญชีต่อหุ้น	= $\frac{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ}}{\text{จำนวนหุ้นสามัญที่ออกขายและชำระเงินแล้ว}}$

ความหมาย	
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่านักลงทุนซื้อหุ้นของกิจการเป็นกี่เท่าของราคาตามบัญชีต่อหุ้น (จำนวนเงินต่อหุ้นที่นักลงทุนจะได้รับคืนหากมีการเลิกกิจการและขายสินทรัพย์ได้ในราคาที่เราแสดงไว้ในงบแสดงฐานะการเงิน)	

ค่าที่เหมาะสม	
อัตราส่วนนี้ควรอยู่ประมาณ 1.5 - 3 เท่า ตัวเลขนี้ประมาณขึ้นจากประสบการณ์ (Thumb rule) อาจจะไม่ถูกต้อง 100 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากนักลงทุนมักไม่ได้คาดหวังจะให้กิจการที่ลงทุนเล็กกิจการ แต่ต้องการให้ดำเนินงานต่อเนื่องและสร้างกำไรในอนาคต ดังนั้นจึงยอมจ่ายเงินซื้อหุ้นในราคาสูงกว่ามูลค่าตามบัญชี	

อัตราส่วนที่ต่ำ	
ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำกว่าค่าที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่านักลงทุนมองว่ากิจการมีความสามารถสร้างกำไรในอนาคตได้น้อย หรือไม่เชื่อถือในความสามารถของผู้บริหาร ดังนั้นนักลงทุนจึงไม่ยอมจ่ายเงินซื้อหุ้นในราคาสูง	

อัตราส่วนที่สูง	
ถ้าอัตราส่วนนี้สูง แสดงให้เห็นว่านักลงทุนมองว่ากิจการมีความสามารถสร้างกำไรในอนาคตได้มาก จึงยอมจ่ายเงินซื้อหุ้นในราคาที่สูง	

ข้อควรพิจารณา	
1. ในการวิเคราะห์อัตราส่วนนี้ต้องพิจารณาว่าตัวเลขที่นำมาคำนวณ ทั้งราคาตลาดของหุ้นและราคาตามบัญชีของหุ้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ทุกวัน การใช้ตัวเลข ณ วันใดวันหนึ่งมาคำนวณอาจไม่ได้ภาพที่ชัดเจนนัก ส่วนใหญ่ในการวิเคราะห์จะใช้ราคาตลาดและราคาตามบัญชีของหุ้น ณ วันสิ้นงวด	
2. ราคาตามบัญชีต่อหุ้น เป็นยอดที่คำนวณได้จากส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ ซึ่งส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นผลลัพธ์จากสินทรัพย์หักหนี้สิน ดังนั้นหากสินทรัพย์มีการวัดค่าที่ไม่เหมาะสมอาจทำให้อัตราส่วนนี้ไม่เป็นตัวแทนที่ดี	

ส่วนประกอบ	
ราคาตลาดของหุ้นสามัญ (บาท/หุ้น)	= 18 บาท/หุ้น
ราคาตามบัญชีต่อหุ้น (บาท/หุ้น)	= $\frac{742,000}{60,000}$
	= 12.37 บาท/หุ้น

สูตรคำนวณ	
อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชีต่อหุ้น (เท่า) (Market price to book value share ratio : P/BV)	= $\frac{\text{ราคาตลาดของหุ้นสามัญ}}{\text{ราคาตามบัญชีต่อหุ้น}}$
	= $\frac{18}{12.37}$
	= 1.46 เท่า

ชื่ออัตราส่วน	ค่าอัตราส่วนของกิจการ	ค่าอัตราส่วนอุตสาหกรรม
อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชีต่อหุ้น	1.46 เท่า	2.50 เท่า
จากอัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชีต่อหุ้นที่คำนวณได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรมในกลุ่มเดียวกัน ถือว่าไม่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่านักลงทุนคาดว่ากิจการจะสร้างกำไรในอนาคตได้น้อยหรือไม่เชื่อถือในความสามารถของผู้บริหาร ดังนั้น นักลงทุนจึงไม่ยอมจ่ายเงินซื้อหุ้นในราคาสูง		

ตัวอย่างที่ 12 การวิเคราะห์อัตราส่วนมูลค่าตลาดโดยใช้อัตราส่วนเงินปันผลต่อราคาตลาดของหุ้น จากข้อมูลตัวอย่าง 3 และ 4 มีสูตรและความหมาย ดังนี้

สูตรคำนวณ	
อัตราส่วนเงินปันผลจ่ายต่อราคาตลาดของหุ้น (Dividend yield ratio) (%)	= $\frac{\text{เงินปันผลต่อหุ้นสามัญ}}{\text{ราคาตลาดของหุ้นสามัญ}} \times 100$

ส่วนประกอบ	
เงินปันผลต่อหุ้นสามัญ (บาท/หุ้น)	= $\frac{\text{จำนวนเงินปันผลทั้งสิ้นที่ประกาศจ่ายให้หุ้นสามัญ}}{\text{จำนวนหุ้นสามัญที่ออกขายและชำระเงินแล้ว}}$

ความหมาย	
เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดว่านักลงทุนได้รับผลตอบแทนจากการซื้อหุ้นของกิจการเป็นร้อยละเท่าใด	

ค่าที่เหมาะสม	
อัตราส่วนนี้ควรสูงกว่าอัตราผลตอบแทนของตลาด โดยส่วนใหญ่ควรสูงกว่าร้อยละ 5.00 ตัวเลขนี้ประมาณขึ้นจากประสบการณ์ (Thumb rule) อาจจะไม่ถูกต้อง 100 เปอร์เซ็นต์	

อัตราส่วนที่ต่ำ
ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำกว่าค่าที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่าผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุนได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนต่ำ แต่สามารถขายหุ้นได้ในราคาสูงซึ่งจะได้รับผลตอบแทนในรูปของกำไรจากการขายเงินลงทุน (Capital gain)

อัตราส่วนที่สูง
ถ้าอัตราส่วนนี้สูงกว่าค่าที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่านักลงทุนได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนสูง และมักจะไม่เปลี่ยนแปลงการลงทุนไปยังแหล่งอื่น

ข้อควรพิจารณา
1. ราคาตลาดของหุ้นที่นำมาคำนวณไม่ใช่ราคาที่นักลงทุนแต่ละคนซื้อ แต่เป็นราคา ณ วันใดวันหนึ่ง ซึ่งอาจจะสูงหรือต่ำกว่าราคาซื้อขายก็ได้ หากราคาหุ้นไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก การใช้ราคาวันใดก็ไม่ทำให้อัตราส่วนนี้แตกต่างกัน
2. หลังจากที่มีการจ่ายเงินปันผลแล้ว ราคาตลาดของหุ้นมักลดลง เนื่องจากผู้ที่ซื้อหุ้นไปไม่มีโอกาสได้รับเงินปันผล ต้องรอการประกาศจ่ายเงินปันผลครั้งต่อไป ซึ่งอาจจะเป็นปีหน้าหรืออย่างน้อย 6 เดือนข้างหน้า ดังนั้น ราคาตลาดที่จะนำมาคำนวณอัตราส่วนนี้ต้องเป็นราคาตลาดก่อนวันที่จะมีการบันทึกซื้อผู้ที่มีสิทธิรับเงินปันผล

ส่วนประกอบ
เงินปันผลต่อหุ้นสามัญ = มีการจ่ายเงินปันผลให้หุ้นสามัญ 1 บาท/หุ้น

สูตรคำนวณ
อัตราส่วนเงินปันผลจ่ายต่อราคาตลาดของหุ้น (Dividend yield ratio) (%) = $\frac{\text{เงินปันผลต่อหุ้นสามัญ}}{\text{ราคาตลาดของหุ้นสามัญ}} \times 100$
= $\frac{1 \times 100}{18}$
= 5.56 %

ชื่ออัตราส่วน	ค่าอัตราส่วนของกิจการ	ค่าอัตราส่วนอุตสาหกรรม
อัตราส่วนเงินปันผลจ่ายต่อราคาตลาดของหุ้น	5.56%	8.00%
จากอัตราส่วนเงินปันผลต่อราคาตลาดของหุ้นที่คำนวณได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรมในกลุ่มเดียวกันถือว่าผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุนได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนต่ำ		

4. การวิเคราะห์งบกระแสเงินสด (Statement of cash flows analysis)

เนื่องจากงบกำไรขาดทุนและงบแสดงฐานะการเงินไม่ได้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของเงินสดในรอบระยะเวลาบัญชีใดบัญชีหนึ่ง แต่เงินสดเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงสภาพคล่องของกิจการที่สำคัญที่สุด โดยตามปกติแล้วงบแสดงฐานะการเงินจะแสดงให้เห็นถึงยอดเงินสด ณ วันสิ้นงวดเท่านั้นไม่ได้แสดงให้เห็นถึงการ

เปลี่ยนแปลงระหว่างงวด ดังนั้น ผู้ใช้งบการเงินอาจจำเป็นต้องใช้งบกระแสเงินสดช่วยในการวิเคราะห์แหล่งที่มาและแหล่งใช้ไปของเงินสดที่เกิดขึ้นระหว่างงวดในรายละเอียด เพื่อช่วยให้ตัดสินใจได้ถูกต้องและแม่นยำยิ่งขึ้น

ดังนั้น งบกระแสเงินสด (Statement of cash flows) ซึ่งเป็นรายงานที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในกระแสเงินสดของกิจการโดยบอกถึงแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินสดสำหรับรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งตามปกติแล้วบริษัทส่วนใหญ่จะใช้งบกระแสเงินสดเป็นงบการเงินภายในสำหรับผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจในการดำเนินงานของกิจการ แต่อย่างไรก็ตาม บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จำเป็นต้องจัดทำงบกระแสเงินสดตามข้อบังคับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้กับบุคคลภายนอกใช้เพื่อการตัดสินใจนอกเหนือจากงบกำไรขาดทุน และงบแสดงฐานะการเงินตามปกติ ซึ่งจะต้องแสดงเปรียบเทียบกับปีก่อนให้เห็นด้วย

งบกระแสเงินสดช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินทราบถึงความสามารถในการบริหารเงินของผู้บริหารของกิจการและให้ทราบถึงการรับเงินสดมาจากแหล่งต่างๆ และการใช้เงินสดไปเพื่อกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้ ยังสามารถพิจารณาได้ถึงแนวโน้มหรือกลยุทธ์ในอนาคตของกิจการ ตัวอย่างเช่น ในปีปัจจุบันกิจการอาจมีการจ่ายเงินสดไปเพื่อการก่อสร้างอาคารโรงงาน และผ่อนชำระเครื่องจักรเป็นจำนวนมาก เป็นต้น จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่ากิจการมีแนวโน้มที่จะทำการผลิตและขยายตลาดเพิ่มขึ้น จึงได้มีการก่อสร้างโรงงานและซื้อเครื่องจักรมาเพิ่ม เพื่อรองรับกิจกรรมที่จะเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการที่จะสามารถเปรียบเทียบงบกระแสเงินสดระหว่าง 2 กิจการงวดบัญชีเดียวกัน หรือกิจการเดียวกันแต่คนละงวดบัญชี กิจการจำเป็นต้องใช้หลักการในการบันทึกบัญชี และหลักการในการจัดทำงบกระแสเงินสดที่เหมือนกันจึงจะสามารถเปรียบเทียบกันได้

4.1 วัตถุประสงค์ของงบกระแสเงินสด

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2560) เรื่อง งบกระแสเงินสด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 7 เรื่อง งบกระแสเงินสด มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระแสเงินสดของกิจการมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด และความต้องการใช้กระแสเงินสดของกิจการในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงิน จะต้องมีการประเมินความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด จังหวะเวลาและความแน่นอนของการก่อให้เกิดเงินสดดังกล่าว รวมทั้งเพื่อเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในอดีตของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดของกิจการ ผ่านทางงบกระแสเงินสดซึ่งจำแนกงบกระแสเงินสดในระหว่างรอบระยะเวลาเป็นเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2560)

4.2 ประโยชน์ของงบกระแสเงินสด

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2560) เรื่อง งบกระแสเงินสด กำหนดให้งบกระแสเงินสดเมื่อใช้ประกอบกับส่วนที่เหลือของงบการเงิน จะให้ข้อมูลที่ทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิของกิจการ โครงสร้างทางการเงินของกิจการ (ซึ่งรวมถึงสภาพคล่องและความสามารถในการชำระหนี้) และความสามารถของกิจการในการจัดการเกี่ยวกับจำนวนเงินและจังหวะเวลาของงบกระแสเงินสด เพื่อปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และโอกาส ข้อมูลกระแสเงินสดให้ประโยชน์ในการประเมินความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสด และทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถ

นำไปสร้างแบบจำลองเพื่อประเมินและเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดในอนาคตของกิจการที่ต่างกัน รวมทั้งช่วยเพิ่มความสามารถในการเปรียบเทียบกันได้ของผลการดำเนินงานที่รายงานโดยกิจการที่แตกต่างกันได้ เนื่องจากได้ตัดผลกระทบที่เกิดจากการใช้วิธีปฏิบัติทางบัญชีที่แตกต่างกันสำหรับรายการและเหตุการณ์ที่เหมือนกันออกไปแล้ว ซึ่งข้อมูลในอดีตของกระแสเงินสด มักใช้เป็นตัวบ่งชี้ถึงจำนวนเงิน ระยะเวลา และความแน่นอนของกระแสเงินสดในอนาคต นอกจากนี้ ยังเป็นประโยชน์ในการใช้ตรวจสอบความถูกต้องของการประเมินกระแสเงินสดในอนาคตที่ได้จัดทำในอดีต และใช้ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำกำไรและกระแสเงินสดสุทธิ และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในระดับราคา (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2560)

นอกจากนี้ งบกระแสเงินสดเป็นงบที่จัดทำขึ้นจากการกระทบยอดรายการต่างๆ ในงบกำไรขาดทุน และงบแสดงฐานะการเงิน ย้อนกลับไปหายอดเงินสดคงเหลือปลายงวด นอกจากนี้ เงินสดเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของกิจการที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการดำเนินกิจการในแง่ต่างๆ ซึ่งหากกิจการมีเงินสดไม่เพียงพอก็จะไม่สามารถดำเนินกิจการได้ เช่น ไม่สามารถจ่ายค่าแรงพนักงาน ไม่สามารถจ่ายค่าวัตถุดิบหรือสินค้า และไม่สามารถจ่ายชำระหนี้ได้ เป็นต้น ดังนั้น งบกระแสเงินสดจึงจำเป็นสำหรับผู้ใช้งบการเงิน เช่น ผู้บริหาร หรือเจ้าหนี้ เป็นต้น เพื่อการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่างถูกต้อง เชื่อถือได้ และแม่นยำมากขึ้น รวมถึงสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นได้ตรงจุดและทันเวลา โดยประโยชน์ของงบกระแสเงินสดสามารถสรุปได้ (อังคณา นุตยกุล, 2550, หน้า 115-118) ได้แก่ (1) ทำให้ทราบถึงกำไรที่เป็นเงินสดที่แท้จริงของกิจการและทราบโครงสร้างทางการเงินของกิจการ โดยเกิดจากกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรมของกิจการ ได้แก่ กิจกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมจัดหาเงิน และกิจกรรมลงทุน และทำให้ทราบว่ากิจการได้เงินสดมาและใช้เงินสดไปส่วนใหญ่ในกิจกรรมใด มีการบริการและจัดการได้เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร และ (2) ทำให้ผู้ใช้สามารถใช้งบกระแสเงินสดเพื่อตัดสินใจในระยะสั้นและระยะยาวได้โดยจะใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของเงินสดในงวดเดียวกันของกิจการต่างกิจการได้ ถ้าหากใช้งบการเงินเป็นตัวเปรียบเทียบกิจการจะต้องคำนึงถึงหลักการบัญชีที่ใช้ในการบันทึกบัญชีประกอบกันด้วย เมื่อกิจการใช้วิธีการบันทึกบัญชีที่แตกต่างกันอาจทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบงบการเงินระหว่างกันได้ ซึ่งงบกระแสเงินสดจะแสดงให้เห็นว่ากิจการมีความถนัดในการหาเงินในด้านใด และกิจการมีการจัดสรรเงินที่ถูกต้องและเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร โดยหากกิจการต้องการหรือขาดแคลนเงินสด ก็อาจพิจารณากู้ยืมระยะยาว หรือการใช้งบเงินเบิกเกินบัญชีระยะสั้น หรือหากมีเงินสดเหลือผู้บริหารอาจตัดสินใจขยายกิจการ หรือซื้อเครื่องจักรเพิ่ม หรืออาจพิจารณาจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นก็เป็นได้

4.3 สาเหตุที่เงินสดเพิ่มขึ้นหรือลดลง

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2560) เรื่อง งบกระแสเงินสด ให้คำนิยามที่สำคัญ (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2560; 2561) ดังนี้

เงินสด (Cash) หมายถึง เงินสดในมือและเงินฝากธนาคารที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม เช่น เงินสดย่อย เช็คที่ถึงกำหนดชำระแต่ยังไม่ได้นำฝาก เช็คเดินทาง เงินฝากธนาคารกระแสรายวันและออมทรัพย์ เป็นต้น

รายการเทียบเท่าเงินสด (Cash equivalents) หมายถึง เงินลงทุนที่มีสภาพคล่องสูง โดยมีวันครบกำหนดภายในระยะเวลา 3 เดือนหรือน้อยกว่านับจากวันที่กิจการได้มา ซึ่งพร้อมที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดใน

จำนวนที่ทราบได้ และมีความเสี่ยงที่ไม่มีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในมูลค่า เช่น เงินฝากประจำที่มีอายุไม่เกิน 3 เดือน เป็นต้น

กระแสเงินสด (Cash flows) หมายถึง การเข้าและออกของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

กิจกรรมดำเนินงาน (Operating activities) หมายถึง กิจกรรมหลักที่ก่อให้เกิดรายได้ของกิจการ และจากกิจกรรมอื่นที่ไม่ใช่กิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงิน

กิจกรรมลงทุน (Investing activities) หมายถึง การได้มาและการจำหน่ายสินทรัพย์ระยะยาวและเงินลงทุนอื่น ซึ่งไม่รวมอยู่ในรายการเทียบเท่าเงินสด

กิจกรรมจัดหาเงิน (Financing activities) หมายถึง กิจกรรมที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในขนาดและองค์ประกอบของส่วนของผู้ถือหุ้นและส่วนของการกู้ยืมเงินของกิจการ

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Cash flows from operating activities) เป็นกระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมหลักที่ก่อให้เกิดรายได้ของกิจการ และจากกิจกรรมอื่นที่ไม่ใช่กิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงิน โดยทั่วไปแล้ว กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการดำเนินงานของกิจการในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดที่เพียงพอสำหรับการดำเนินงานของกิจการ การชำระคืนเงินกู้ยืม การจ่ายเงินปันผล ตลอดจนการลงทุนใหม่ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการจัดการเงินจากแหล่งเงินทุนภายนอก ตัวอย่างสาเหตุที่เงินสดเพิ่มขึ้นของกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน เช่น เงินสดรับจากการขายสินค้าและการให้บริการ เงินสดรับจากรายได้ค่าสิทธิ ค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า และรายได้อื่น เงินสดได้รับคืนค่าภาษีเงินได้ (ยกเว้นหากรายการดังกล่าวสามารถระบุเจาะจงได้กับกิจกรรมลงทุนและกิจการจัดหาเงิน) เงินสดรับจากสัญญาที่ถือไว้เพื่อซื้อขายหรือเพื่อค่า และเงินสดรับของกิจการประกันภัยสำหรับเบี้ยประกันภัยและค่าสินไหมทดแทน ค่ารายปี และผลประโยชน์อื่นตามกรมธรรม์ เป็นต้น ตัวอย่างสาเหตุที่เงินสดลดลงของกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน เช่น เงินสดจ่ายจากการซื้อสินค้าและบริการ เงินสดจ่ายให้แก่พนักงาน และจ่ายแทนพนักงาน เงินสดจ่ายค่าภาษีเงินได้ (ยกเว้นหากรายการดังกล่าวสามารถระบุเจาะจงได้กับกิจกรรมลงทุนและกิจการจัดหาเงิน) เงินสดจ่ายจากสัญญาที่ถือไว้เพื่อซื้อขายหรือเพื่อค่า เงินสดจ่ายของกิจการประกันภัยสำหรับเบี้ยประกันภัยและค่าสินไหมทดแทน ค่ารายปี และผลประโยชน์อื่นตามกรมธรรม์ เงินสดจ่ายล่วงหน้าและเงินให้กู้ยืมที่กระทำโดยสถาบันการเงิน เป็นต้น

กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน (Cash flows from investing activities) เป็นกระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมเกี่ยวกับการได้มาและการจำหน่ายสินทรัพย์ระยะยาวและเงินลงทุนอื่น ซึ่งไม่รวมอยู่ในรายการเทียบเท่าเงินสด ซึ่งกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนแสดงให้เห็นถึงรายจ่ายที่กิจการจ่ายไป เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดรายได้และกระแสเงินสดในอนาคต ทั้งนี้ เฉพาะรายจ่ายที่ส่งผลให้เกิดการรับรู้สินทรัพย์ในงบแสดงฐานะการเงินเท่านั้นที่สามารถจัดประเภทเป็นกิจกรรมลงทุน ตัวอย่างสาเหตุที่เงินสดเพิ่มขึ้นของกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน เช่น เงินสดรับจากการขายที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ สินทรัพย์ไม่มีตัวตน และสินทรัพย์ระยะยาวอื่น เงินสดรับจากการขายตราสารทุนหรือตราสารหนี้ของกิจการอื่น และส่วนได้เสียในการร่วมค้า (นอกเหนือจากเงินสดรับจากการขายตราสารที่จัดเป็นรายการเทียบเท่าเงินสดหรือที่ถือไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อซื้อขายหรือเพื่อค่าซึ่งจัดเป็นกิจกรรมดำเนินงาน) เงินสดรับชำระคืนจากเงินจ่ายล่วงหน้าและเงินให้กู้ยืมแก่บุคคลหรือกิจการอื่น (นอกเหนือจากเงินจ่ายล่วงหน้าและเงินให้กู้ยืมโดยสถาบันการเงิน) และเงินสดรับจากการขายสัญญาฟิวเจอร์และสัญญาฟอร์เวิร์ด สัญญาให้สิทธิเลือก และสัญญาแลกเปลี่ยน (ยกเว้นเมื่อสัญญาดังกล่าวนั้นถือไว้เพื่อซื้อขายหรือเพื่อค่า หรือเป็นการรับที่จัดประเภทเป็นกิจกรรมจัดหาเงิน เป็นต้น ตัวอย่างสาเหตุที่เงินสดลดลงของกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน เช่น เงินสดจ่ายเพื่อซื้อที่ดิน อาคาร และ

อุปกรณ์ สินทรัพย์ไม่มีตัวตน และสินทรัพย์ระยะยาวอื่น ตลอดจนต้นทุนในการพัฒนาที่ถือเป็นต้นทุนของสินทรัพย์ ซึ่งรวมถึงอาคารและอุปกรณ์ที่สร้างขึ้นเอง เงินสดจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งตราสารทุนหรือตราสารหนี้ของกิจการอื่น และส่วนได้เสียในการร่วมค้า (นอกเหนือจากเงินสดจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งตราสารที่จัดเป็นรายการเทียบเท่าเงินสดหรือที่ถือไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อซื้อขายหรือเพื่อค้าซึ่งจัดเป็นกิจกรรมดำเนินงาน) เงินสดจ่ายล่วงหน้าและเงินให้กู้ยืมแก่บุคคลหรือกิจการอื่น ไม่ว่าจะเป็เงินให้กู้ยืมระยะสั้นหรือระยะยาว (นอกเหนือจากเงินจ่ายล่วงหน้าและเงินให้กู้ยืมที่กระทำโดยสถาบันการเงินซึ่งจัดเป็นกิจกรรมดำเนินงานของสถาบันการเงิน) และเงินสดจ่ายเพื่อซื้อสัญญาฟิวเจอร์และสัญญาฟอว์เวด สัญญาให้สิทธิเลือก และสัญญาแลกเปลี่ยน (ยกเว้นเมื่อสัญญาดังกล่าวนั้นถือไว้เพื่อซื้อขายหรือเพื่อค้า หรือเป็นการจ่ายที่จัดประเภทเป็นกิจกรรมจัดหาเงินเป็นต้น ทั้งนี้ ในกรณีที่สัญญานำไปใช้เป็นเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงของรายการที่สามารถระบุได้กระแสเงินสดที่เกิดจากสัญญาดังกล่าวให้จัดประเภทในลักษณะเดียวกับกระแสเงินสดของรายการที่ถูกป้องกันความเสี่ยง

กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน (Cash flows from financing activities) เป็นกระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในขนาดและองค์ประกอบของส่วนของผู้ถือหุ้นและส่วนของการกู้ยืมเงินของกิจการ ทั้งนี้ กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ในการคาดคะเนสิทธิเรียกร้องในกระแสเงินสดในอนาคตจากผู้ให้เงินทุนแก่กิจการ ตัวอย่างสาเหตุที่เงินสดเพิ่มขึ้นของกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน เช่น เงินสดรับจากการออกหุ้นสามัญหรือตราสารทุนอื่น เงินสดรับจากการขายหุ้นซื้อคืน และเงินสดรับจากการออกหุ้นกู้หรือตราสารหนี้อื่น การกู้เงินโดยการออกตั๋วเงิน พันธบัตร การจำนอง และการกู้ยืมระยะสั้นหรือระยะยาว เป็นต้น ตัวอย่างสาเหตุที่เงินสดลดลงของกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน เช่น เงินสดจ่ายจากการซื้อหุ้นสามัญคืนหรือไถ่ถอนตราสารทุนอื่นคืนของกิจการ เงินสดจ่ายจากการไถ่ถอนหุ้นกู้หรือตราสารหนี้อื่นของกิจการ เงินสดจ่ายจากการชำระเงินตามตั๋วเงินจากการกู้เงิน และการชำระเงินกู้ยืมระยะสั้นหรือระยะยาว และเงินสดที่ผู้เช่าจ่ายเพื่อลดจำนวนคงเหลือของหนี้สินซึ่งเกี่ยวข้องกับสัญญาเช่าการเงิน เป็นต้น

4.4 การเปลี่ยนแปลงของเงินสด

การเปลี่ยนแปลงของเงินสดมาจากสมการบัญชีที่ว่า สินทรัพย์ = หนี้สิน + ส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่าเงินสด + สินทรัพย์อื่นๆ = หนี้สิน + ส่วนของผู้ถือหุ้น ดังนั้น เงินสด = หนี้สิน + ส่วนของผู้ถือหุ้น - สินทรัพย์อื่นๆ จากสมการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า (1) เงินสดจะเพิ่มขึ้นเมื่อหนี้สิน หรือส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นหรือสินทรัพย์อื่นๆ ลดลง และ (2) เงินสดจะลดลงเมื่อหนี้สิน หรือส่วนของผู้ถือหุ้นลดลงหรือสินทรัพย์อื่นๆ เพิ่มขึ้น

4.5 รายการที่ไม่ใช่เงินสด (Non-cash transactions)

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2560) เรื่อง งบกระแสเงินสด กำหนดให้กิจการต้องไม่นำรายการลงทุนและรายการจัดหาเงินที่ไม่ได้มีการรับหรือจ่ายเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสดมาแสดงในงบกระแสเงินสด เนื่องจากรายการที่ไม่ใช่เงินสด (Non-cash transactions) ดังกล่าวไม่มีผลกระทบโดยตรงต่อกระแสเงินสดในระหว่างงวด อย่างไรก็ตาม กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับรายการดังกล่าวนี้ไว้ในส่วนอื่นของงบการเงินเพื่อให้ข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมลงทุนและกิจการจัดหาเงินแก่ผู้ใช้งบการเงิน รวมทั้งช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถคาดการณ์ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นของรายการดังกล่าวที่มีต่อกระแสเงินสดของกิจการในอนาคตได้ ตัวอย่างของรายการที่ไม่ใช่เงินสด เช่น การซื้อสินทรัพย์โดยการก่อหนี้สิน (เช่น การซื้อที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์เป็นเงินเชื่อหรือโดยการออกเป็นตั๋วเงินจ่ายหรือหุ้นกู้ หรือการทำสัญญาเช่าการเงิน เป็นต้น) การซื้อสินทรัพย์โดยการแลกเปลี่ยนกับหุ้นสามัญของกิจการ (เช่น การซื้อที่ดิน อาคาร และ

อุปกรณ์โดยการออกหุ้นสามัญ การออกหุ้นสามัญเพื่อแลกเปลี่ยนกับสิทธิบัตร เป็นต้น) การออกหุ้นสามัญเพื่อไถ่ถอนหุ้นกู้ การซื้อกิจการโดยการออกหุ้นสามัญ และการแปลงสภาพหุ้นกู้หรือหุ้นบุริมสิทธิเป็นหุ้นสามัญ เป็นต้น (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2560; 2561)

4.6 การจัดทำงบกระแสเงินสด

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2560) เรื่อง งบกระแสเงินสด กำหนดขั้นตอนในการจัดทำงบกระแสเงินสด กิจกรรมแรกที่ต้องจัดทำ คือ กิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมต่อมา คือ กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมสุดท้าย คือ กิจกรรมจัดหาเงิน ซึ่งข้อมูลที่ต้องใช้ในการจัดทำงบกระแสเงินสด ประกอบด้วย (1) งบแสดงฐานะการเงินเปรียบเทียบของวันสิ้นงวดปัจจุบันและวันสิ้นงวดก่อน เพื่อใช้ในการคำนวณหาการเปลี่ยนแปลงยอดคงเหลือของสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นในระหว่างงวด (2) งบกำไรขาดทุนสำหรับงวดปัจจุบัน เพื่อใช้ในการคำนวณหากระแสเงินสดสุทธิในแต่ละกิจกรรม และ (3) ข้อมูลเพิ่มเติมอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวิเคราะห์สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดในระหว่างงวด

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ขั้นตอนในการจัดทำงบกระแสเงินสด มีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 คำนวณหาการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นในงบแสดงฐานะการเงินของวันสิ้นงวดปัจจุบันและวันสิ้นงวดก่อน ขั้นตอนที่ 2 คำนวณหากระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน โดยการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนสำหรับงวดปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นในงบแสดงฐานะการเงินของวันสิ้นงวดปัจจุบันและวันสิ้นงวดก่อน ตลอดจนข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ กิจกรรมสามารถคำนวณหากระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานได้ 2 วิธี คือ วิธีทางตรงและวิธีทางอ้อม ซึ่งไม่ว่ากิจกรรมจะเลือกใช้วิธีใดก็ตาม กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานจะมีจำนวนเท่ากันเสมอ และขั้นตอนที่ 3 คำนวณหากระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงิน โดยการวิเคราะห์จากงบแสดงฐานะการเงินเปรียบเทียบและข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับเงินสด

วิธีทางตรง (Direct method) เป็นวิธีที่แสดงเงินสดรับและเงินสดจ่ายตามลักษณะของรายการหลักที่สำคัญในการคำนวณกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน เช่น เงินสดรับจากลูกค้า เงินสดจ่ายให้แก่เจ้าหนี้การค้า เงินสดรับจากเงินปันผล เงินสดจ่ายค่าดอกเบี้ย เงินสดจ่ายค่าภาษีเงินได้ เป็นต้น ทั้งนี้ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2560) เรื่อง งบกระแสเงินสด สนับสนุนให้กิจการแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานด้วยวิธีทางตรง เนื่องจากเป็นวิธีที่ให้ข้อมูลที่โปร่งใสในการประมาณการกระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่ายจากกิจกรรมดำเนินงานได้ในอนาคตชัดเจนกว่าวิธีทางอ้อม นอกจากนี้ ฝ่ายบริหารยังสามารถนำข้อมูลไปเปรียบเทียบกับงบประมาณเงินสดของกิจการเพื่อช่วยในการปรับปรุงการบริหารทางการเงินให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้อีกด้วย

วิธีทางอ้อม (Indirect method) เป็นวิธีที่แสดงเริ่มต้นด้วยกำไรขาดทุนตามเกณฑ์คงค้างปรับปรุงด้วยผลกระทบของรายการที่ไม่เกี่ยวข้องกับเงินสด เช่น ค่าเสื่อมราคา ค่าตัดจำหน่าย หนี้สงสัยจะสูญ เป็นต้น รวมทั้งผลกำไรหรือขาดทุนอันเนื่องมาจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงิน เช่น ผลกำไรจากการขายที่ดิน ส่วนลดหรือส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ที่ตัดจำหน่ายในระหว่างงวด เป็นต้น ตลอดจนปรับปรุงด้วยรายการค้างรับ ค้างจ่าย รับล่วงหน้า และจ่ายล่วงหน้าของเงินสดรับและเงินสดจ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในอดีตหรือในอนาคต เช่น การเปลี่ยนแปลงในลูกหนี้การค้า สินค้าคงเหลือ และเจ้าหนี้การค้าที่เกิดจากการดำเนินงานในระหว่างรอบระยะเวลารายงาน เป็นต้น ทั้งนี้ รูปแบบของการนำเสนองบกระแสเงินสด

ด้วยวิธีทางอ้อมจะแตกต่างจากการนำเสนองบกระแสเงินสดด้วยวิธีทางตรงเฉพาะกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานเท่านั้น ซึ่งในทางปฏิบัติ กิจกรรมมักจัดทำงบกระแสเงินสดโดยวิธีทางอ้อมมากกว่าวิธีทางตรง เนื่องจากเป็นวิธีที่จัดทำได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วกว่า นอกจากนี้ งบกระแสเงินสดด้วยวิธีทางอ้อมยังช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถทราบถึงสาเหตุของความแตกต่างระหว่างกำไรขาดทุนตามเกณฑ์คงค้างกับกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2561)

ตัวอย่างที่ 13 ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของงบกระแสเงินสดที่แสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานด้วยวิธีทางอ้อมที่จะนำมาวิเคราะห์โดยการใช้อัตราส่วนทางการเงิน

บริษัท มณฑา จำกัด

งบกระแสเงินสด

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25x6

(หน่วย : บาท)

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

กำไรสำหรับปี		180,000
ปรับปรุงกำไรสำหรับปีให้เป็นกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน		
ค่าเสื่อมราคา	48,000	
ขาดทุนจากการขายอุปกรณ์	16,000	
ลูกหนี้การค้าเพิ่มขึ้น	(80,000)	
สินค้าคงเหลือเพิ่มขึ้น	(100,000)	
เจ้าหนี้การค้าเพิ่มขึ้น	<u>90,000</u>	<u>(26,000)</u>
กระแสเงินสดสุทธิได้มา (ใช้ไป) จากกิจกรรมดำเนินงาน		154,000

กระแสเงินสดจากกิจกรรมการลงทุน

เงินสดรับจากการขายที่ดิน	250,000	
เงินสดรับจากการขายอุปกรณ์	160,000	
เงินสดจ่ายจากการซื้ออุปกรณ์	<u>(500,000)</u>	
กระแสเงินสดสุทธิได้มา (ใช้ไป) จากกิจกรรมลงทุน		(90,000)

กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน

เงินสดรับจากการออกหุ้นสามัญ	600,000	
เงินสดจ่ายจากการชำระคืนเงินกู้ระยะยาว	(30,000)	
เงินสดจ่ายจากการจ่ายเงินปันผล	<u>(30,000)</u>	
กระแสเงินสดสุทธิได้มา (ใช้ไป) จากกิจกรรมจัดหาเงิน		<u>540,000</u>

เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้น (ลดลง) 604,000

บวก เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันต้นงวด 60,000

เท่ากับ เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันสิ้นงวด 664,000

4.7 การใช้อัตราส่วนทางการเงินในการวิเคราะห์งบกระแสเงินสด

การวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนหรืองบแสดงฐานะการเงินจะมีการใช้อัตราส่วนทางการเงินมาวิเคราะห์รายการต่างๆ เพื่อประเมินผลการบริหารงานของกิจการ หรือประเมินผลความสามารถในการทำกำไร สภาพคล่องของกิจการ ประสิทธิภาพในการทำงาน และภาระหนี้สิน กรณีของงบกระแสเงินสดก็เช่นเดียวกันสามารถที่จะใช้อัตราส่วนทางการเงินทำการวิเคราะห์รายการต่างๆ (อังคณา นุตยกุล, 2550, หน้า 121-126) ได้ดังนี้

(1) อัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดหาเงินสด

แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดหาเงินสดจากแหล่งภายนอก มีอัตราส่วนที่ใช้ในการคำนวณได้แก่

(1.1) อัตราส่วนร้อยละของกระแสเงินสดจากกิจกรรมต่างๆ ต่อแหล่งที่มาของเงินสดทั้งหมด ประกอบด้วย 3 อัตราส่วน มีสูตรคำนวณ ดังนี้

อัตราส่วนร้อยละของกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (%)	= $\frac{\text{กระแสเงินสดรับจากกิจกรรมดำเนินงาน} \times 100}{\text{แหล่งที่มาของเงินสดทั้งหมด}}$
	= $\frac{(180,000 + 48,000 + 16,000 + 90,000) \times 100}{334,000 + 410,000 + 600,000}$
	= 24.85 %

อัตราส่วนร้อยละของกระแสเงินสดจากกิจกรรมการลงทุน (%)	= $\frac{\text{กระแสเงินสดรับจากกิจกรรมการลงทุน} \times 100}{\text{แหล่งที่มาของเงินสดทั้งหมด}}$
	= $\frac{(250,000 + 16,000) \times 100}{334,000 + 410,000 + 600,000}$
	= 30.51 %

อัตราส่วนร้อยละของกระแสเงินสดจากกิจกรรมการจัดหาเงิน (%)	= $\frac{\text{กระแสเงินสดรับจากกิจกรรมการจัดหาเงิน} \times 100}{\text{แหล่งที่มาของเงินสดทั้งหมด}}$
	= $\frac{(600,000) \times 100}{334,000 + 410,000 + 600,000}$
	= 44.64 %

จากข้อมูลการคำนวณอัตราส่วนร้อยละของกระแสเงินสดจากกิจกรรมต่างๆ ต่อแหล่งที่มาของเงินสดทั้งหมดข้างต้น จะเห็นว่ากิจการมีแหล่งที่มาของเงินสดทั้งหมดเท่ากับ แหล่งที่มาจากกิจกรรมการดำเนินงานเท่ากับ 334,000 บาท (180,000 + 48,000 + 16,000 + 90,000) จากกิจกรรมการลงทุนเท่ากับ 410,000 บาท (250,000 + 16,000) และจากกิจกรรมการจัดหาเงินเท่ากับ 600,000 บาท ซึ่งรวมเป็นแหล่งที่มาของเงินสดทั้งหมดเท่ากับ 1,344,000 บาท ดังนั้น อัตราส่วนกระแสเงินสดที่ได้รับจากกิจกรรมดำเนินงาน เท่ากับ 24.85 % การลงทุน เท่ากับ 30.51 % และการจัดหาเงิน เท่ากับ 44.64 % ของกระแสเงินสดรับทั้งหมดของกิจการ โดยจากอัตราส่วนที่คำนวณได้แสดงให้เห็นว่ากิจการนี้มีแหล่งที่มาของเงินสดจากกิจกรรมการจัดหาเงินเป็นหลัก ซึ่งก็คือการขายหุ้นสามัญเพิ่ม รองลงมาแหล่งที่มาของเงินสดของกิจการได้มาจากกิจกรรมการลงทุน

และจากกิจกรรมการดำเนินงานตามลำดับ ดังนั้น ฝ่ายบริหารจึงควรปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดหาเงินเพื่อดำเนินงานในธุรกิจหลักของกิจการให้ดียิ่งขึ้น โดยอาจเร่งการเก็บเงินให้เร็วขึ้น และหมุนสินค้าออกให้เร็วขึ้น ตรงกันข้ามถ้ากิจการจะวิเคราะห์การใช้ไปของเงินสดก็จะใช้กระแสเงินสดใช้ไปเพื่อกิจกรรมต่างๆ เป็นตัวตั้ง และใช้เป็นแหล่งใช้ไปของเงินสดทั้งหมดเป็นตัวหาร โดยมีความหมายที่แสดงถึงสัดส่วนการใช้จ่ายเงินสดของกิจการว่าใช้จ่ายเงินสดส่วนใหญ่ไปในทางใด เพื่อจะทำให้ฝ่ายบริหารสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินการของกิจการในด้านการใช้จ่ายเงินได้อย่างถูกต้องและแม่นยำยิ่งขึ้น

(1.2) อัตราส่วนความสามารถในการใช้สินทรัพย์ถาวร มีสูตรคำนวณ ดังนี้

อัตราส่วนความสามารถในการใช้สินทรัพย์ถาวร (%)	=	$\frac{\text{กระแสเงินสดรับจากกิจกรรมดำเนินงาน} \times 100}{\text{เงินลงทุนในสินทรัพย์ถาวร}}$
	=	$\frac{(180,000 - 26,000) \times 100}{500,000}$
	=	30.80 %

จากข้อมูลการคำนวณอัตราส่วนความสามารถในการใช้สินทรัพย์ถาวรข้างต้นจะเห็นว่ากิจการมีกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมการดำเนินงานเท่ากับ $180,000 - 26,000 = 154,000$ บาท และมีเงินทุนในสินทรัพย์ถาวรเฉพาะในปีนี้ได้เท่ากับ 500,000 บาท จึงคำนวณอัตราส่วนนี้ได้เท่ากับ 30.80% แสดงให้เห็นว่าเงินที่จ่ายลงทุนในสินทรัพย์ถาวรในปีนี้ทั้งหมดก่อให้เกิดผลตอบแทนกลับมาให้กิจการ 30.80% ดังนั้นเงินลงทุนเพิ่มในสินทรัพย์ถาวรก่อให้เกิดกระแสเงินสดรับสุทธิจากการดำเนินงานเท่าใด

(1.3) อัตราส่วนกระแสเงินสดสุทธิต่อหุ้น มีสูตรคำนวณ ดังนี้

อัตราส่วนกระแสเงินสดสุทธิต่อหุ้น (บาทต่อหุ้น)	=	$\frac{\text{กระแสเงินสดสุทธิ}}{\text{จำนวนหุ้นสามัญที่ออกจำหน่าย}}$
	=	$\frac{604,000}{2,000,000}$
	=	0.30 บาทต่อหุ้น

จากข้อมูลการคำนวณอัตราส่วนกระแสเงินสดสุทธิต่อหุ้นข้างต้นสมมติว่ากิจการมีหุ้นสามัญที่นำออกจำหน่ายและชำระค่าหุ้นแล้วจำนวน 2,000,000 หุ้น ราคาหุ้นละ 10 บาท ดังนั้น กิจการมีจำนวนหุ้นที่นำออกจำหน่ายและชำระค่าหุ้นแล้ว จำนวน 2,000,000 หุ้น จึงคำนวณอัตราส่วนนี้ได้เท่ากับ $604,000 \div 2,000,000 = 0.30$ บาทต่อหุ้น ซึ่งหมายถึง ราคาหุ้นของกิจการ จำนวน 1 หุ้น สามารถตีเป็นเงินสดได้ 0.30 บาท

(2) อัตราส่วนความเพียงพอของเงินสดในการจ่ายชำระหนี้สินระยะยาว แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจ่ายชำระหนี้สินระยะยาว และภาระผูกพันต่างๆ ในระยะยาวของกิจการ อัตราส่วนประเภทนี้ ได้แก่ อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายชำระหนี้สินระยะยาว มีสูตรคำนวณ ดังนี้

อัตราส่วนความเพียงพอของเงินสดในการจ่ายชำระหนี้สินระยะยาว (เท่า)	=	<u>เงินสดจ่ายชำระหนี้สินระยะยาว</u> แหล่งที่มาของเงินสดทั้งหมด
	=	<u>30,000</u> 334,000 + 410,000 + 600,000
	=	0.022 เท่า

จากข้อมูลการคำนวณอัตราส่วนความเพียงพอของเงินสดในการจ่ายชำระหนี้สินระยะยาวข้างต้น จะเห็นว่ากิจการมีแหล่งที่มาของเงินสดทั้งหมดเท่ากับ 1,344,000 บาท โดยมีการจ่ายชำระหนี้สินระยะยาวเท่ากับ 30,000 บาท ดังนั้น อัตราส่วนนี้จะเท่ากับ 0.022 เท่า แสดงให้เห็นว่าในปีนี้นักกิจการหาเงินสดมาได้ทั้งหมด 100 บาท โดยกิจการจะมีภาระผูกพันระยะยาวที่จะต้องจ่ายชำระ เท่ากับ 2.20 บาท นั่นคือ กิจการยังมีความสามารถที่จะจ่ายคืนเงินกู้ยืมระยะยาวด้วยเงินสดในปีที่เหลืออีกจำนวนมาก นอกจากนี้ อาจคำนวณอัตราส่วนเงินสดจ่ายชำระภาระต่างๆ เช่น เงินปันผล เงินกู้ยืม เทียบกับเฉพาะส่วนของเงินสดที่ได้รับจากกิจกรรมดำเนินงานเพียงกิจกรรมเดียวก็สามารถทำได้ โดยตัวเลขที่คำนวณได้จะบอกให้เห็นว่าเฉพาะเงินสดที่ได้รับจากกิจกรรมดำเนินงานเพียงกิจกรรมเดียวสามารถที่จะรองรับภาระต่างๆ ข้างต้นได้

(3) อัตราส่วนความสามารถในการช่วยชำระรายการบางรายการที่สำคัญ เช่น เงินปันผลจ่าย เงินจ่ายชำระคืนเงินกู้ยืมก่อนครบกำหนด เป็นต้น มีสูตรคำนวณ ดังนี้

อัตราส่วนความสามารถในการช่วยชำระรายการบางรายการที่สำคัญ (เท่า)	=	<u>เงินปันผลจ่าย</u> แหล่งที่มาของเงินสดทั้งหมด
	=	<u>30,000</u> 334,000 + 410,000 + 600,000
	=	0.022 เท่า

จากข้อมูลการคำนวณอัตราส่วนความสามารถในการจ่ายชำระรายการบางรายการที่สำคัญข้างต้น ถ้าต้องการวัดความสามารถในการจ่ายเงินปันผล จะคำนวณได้โดยนำเอาเงินปันผลจ่ายจำนวน 30,000 บาทหารด้วยแหล่งที่มาของเงินสดทั้งหมด จำนวน 1,344,000 บาท จะเท่ากับ 0.022 เท่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจำนวนเงินที่กิจการหามาได้ทั้งหมด 100 บาท โดยกิจการจะใช้ชำระเป็นเงินปันผล เท่ากับ 0.022 บาท เท่านั้น หรือหากต้องการเทียบว่าเงินปันผลที่จ่ายคิดเป็นสัดส่วนเท่าไรของรายการจ่ายชำระทั้งหมดหรือเป็นสัดส่วนเท่าไรของกระแสเงินสดรับจากกิจกรรมดำเนินงานก็สามารถทำได้เช่นกัน

(4) อัตราส่วนความเพียงพอของเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานในการชำระภาระผูกพันต่างๆ แสดงให้เห็นความเพียงพอของกระแสเงินสดในการดำเนินในด้านต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยอัตราส่วนต่างๆ ดังนี้

(4.1) ความเพียงพอของกระแสเงินสดมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

อัตราส่วนความเพียงพอของกระแสเงินสด (เท่า)	=	<u>กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน</u> ภาระผูกพันที่จ่ายชำระเงินกู้ยืม ซื้อสินทรัพย์ถาวร และจ่ายเงินปันผล
	=	<u>180,000 – 26,000</u> 30,000 + 30,000 + 500,000
	=	0.275 เท่า

จากข้อมูลการคำนวณอัตราส่วนความเพียงพอของกระแสเงินสดข้างต้น กิจกรรมมีกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานเท่ากับ $180,000 - 26,000 = 154,000$ บาท มีภาระผูกพันที่จ่ายชำระเป็นจำนวนเงินเท่ากับ $30,000 + 30,000 + 500,000 = 560,000$ บาท ดังนั้น ค่าคำนวณอัตราส่วนนี้ได้ เท่ากับ 0.275 เท่า แสดงให้เห็นว่าเงินสดที่ได้รับเฉพาะกิจกรรมการดำเนินงานไม่เพียงพอที่จะชำระเงินปันผล คืนเงินกู้ระยะยาว และชำระค่าซื้อสินทรัพย์ถาวรให้กิจการได้ จะต้องใช้เงินสดจากกิจกรรมอื่นเป็นตัวช่วย ซึ่งหากมองในมุมนี้ กิจการ จำเป็นต้องปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงานจากกิจกรรมปกติของกิจการให้ดีขึ้น

(4.2) อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายหนี้สิน มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายหนี้สิน (เท่า)	=	<u>กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน</u> หนี้สินทั้งหมด
	=	<u>180,000 – 26,000</u> 6,000,000
	=	0.0257 เท่า

จากข้อมูลการคำนวณอัตราส่วนความสามารถในการจ่ายหนี้สินข้างต้น สมมติว่ากิจการมีหนี้สินทั้งสิ้น 6,000,000 บาท อัตราส่วนนี้จะเท่ากับ 0.0257 เท่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจการยังไม่สามารถที่จะใช้กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานในงวดบัญชีนี้เพื่อชำระหนี้สินทั้งหมดของกิจการได้

(4.3) อัตราส่วนของรายการที่ไม่ใช่เงินรับกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

อัตราส่วนของรายการที่ไม่ใช่เงินรับกับ	=	<u>รายการที่ไม่ใช่เงินสด เช่น ค่าเสื่อมราคา</u>
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (เท่า)		<u>และค่าตัดบัญชีต่างๆ</u>
		กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน
	=	<u>48,000</u>
		180,000 - 26,000
	=	0.31 เท่า

จากข้อมูลการคำนวณอัตราส่วนของรายการที่ไม่ใช่เงินรับกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานข้างต้น การคำนวณอัตราส่วนนี้ได้ เท่ากับ 0.31 เท่า หรือเท่ากับ 31% ซึ่งหมายถึงจากกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานทั้งหมดของกิจการมีค่าเสื่อมราคาหรือค่าตัดบัญชีต่างๆ เป็นอัตราส่วนร้อยละ 31%

(5) อัตราส่วนความสัมพันธ์ของกำไรสุทธิและเงินสดสุทธิ แสดงให้เห็นถึงการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างกำไรสุทธิที่คำนวณตามเกณฑ์คงค้างกับเกณฑ์เงินสดในการดำเนินงานจริงๆ มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

อัตราส่วนความสัมพันธ์ของกำไรสุทธิ	=	<u>กำไรสุทธิ</u>
และเงินสดสุทธิ (เท่า)		เงินสดรับสุทธิจากกิจกรรมการดำเนินงาน
	=	<u>180,000</u>
		(26,000)
	=	(6.92) เท่า

จากข้อมูลการคำนวณอัตราส่วนความสัมพันธ์ของกำไรสุทธิและเงินสดสุทธิข้างต้น แทนค่ากำไรสุทธิด้วย 180,000 บาท ส่วนเงินสดรับสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานติดลบอยู่ 26,000 บาท อัตราส่วนนี้จะมีค่าติดลบเท่ากับ 6.92 เท่า แสดงให้เห็นว่ากระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานของกิจการนี้มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับกำไรสุทธิของกิจการถึง 6.92 เท่า ซึ่งอาจหมายถึง ตัวเลขกำไรสุทธิทางบัญชีไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกิจการ ซึ่งหากดูรายละเอียดของการใช้จ่ายเงินสดไปเพื่อการดำเนินงานจะเห็นว่ากิจการตามตัวอย่างข้างต้นมีสินค้าคงเหลือและลูกหนี้เพิ่มขึ้นซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเงินสดในมือของกิจการลดน้อยลง เนื่องจากบัญชีขายและต้นทุนขายในงบกำไรขาดทุนคำนวณตามเกณฑ์คงค้าง ซึ่งไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงเงินสดในมืออย่างแท้จริง ดังนั้น หากคำนึงถึงเงินสดในมืออย่างแท้จริงแล้วกิจการมีเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานที่ติดลบซึ่งในงบกำไรขาดทุนอาจแสดงเป็นกำไรก็ได้

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่าการวิเคราะห์ทั้งงบกระแสเงินสดอาจทำได้โดยการใช้อัตราส่วนทางการเงินมาประยุกต์ใช้ซึ่งอัตราส่วนข้างต้นเป็นเพียงแค่วิธีอย่างเท่านั้น ผู้วิเคราะห์อาจใช้อัตราส่วนอื่นๆ มาช่วยในการวิเคราะห์ได้อีก ตัวอย่างเช่น อัตราส่วนกระแสเงินสดต่อสินทรัพย์ถาวร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการ

ใช้สินทรัพย์เพื่อสร้างเงินสดให้กิจการ เป็นต้น หรืออาจกล่าวได้ว่าการวิเคราะห์อัตราส่วนที่ใช้ในการวิเคราะห์ ไม่ตายตัวขึ้นอยู่กับผู้วิเคราะห์ในเรื่องใดมากกว่า

7 สรุป

การวิเคราะห์งบการเงิน หมายถึง การค้นหาข้อเท็จจริงจากงบการเงินโดยการค้นหาข้อเท็จจริงดังกล่าวต้องอาศัยเครื่องมือต่างๆ เช่น การวิเคราะห์แนวตั้ง การวิเคราะห์แนวนอน และการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน เป็นต้น ผู้วิเคราะห์งบการเงินแต่ละคนจะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทของผู้วิเคราะห์งบการเงิน ได้แก่ (1) ผู้ลงทุน (2) ผู้บริหาร (3) ลูกจ้าง (4) ผู้ให้กู้ (5) ผู้ขายสินค้าและเจ้าหนี้อื่น (6) ลูกค้า (7) ผู้สอบบัญชี (8) รัฐบาลและหน่วยงานราชการ (9) นักศึกษา (10) สาธารณชน และ (11) คู่แข่งขัน เป็นต้น

งบการเงิน เป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์งบการเงิน ซึ่งสามารถหามาได้จากหลายแหล่ง ได้แก่ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และแหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เช่น www.dbd.go.th และ www.sec.or.th เป็นต้น การวิเคราะห์งบการเงินเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารธุรกิจ ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรใช้ประโยชน์จากเครื่องมือเหล่านี้ โดยจะต้องเข้าใจและวิเคราะห์ในด้านต่างๆ เช่น การวิเคราะห์ฐานะการเงิน และการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน เป็นต้น

เครื่องมือในการวิเคราะห์งบการเงิน ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์แนวตั้ง/การวิเคราะห์โครงสร้างงบการเงิน (Common-size analysis) การวิเคราะห์แนวนอน/การวิเคราะห์การเจริญเติบโต/แนวโน้ม (Trend analysis) การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน (Financial ratios analysis) และการวิเคราะห์กระแสเงินสด (Statement of cash flows analysis)

การวิเคราะห์แนวตั้ง/การวิเคราะห์โครงสร้างงบการเงิน (Common-size analysis) หมายถึง การวิเคราะห์ตัวเลขในงบการเงิน โดยมีการกำหนดให้ยอดรวมของหมวดใดหมวดหนึ่งในงบการเงินเป็นร้อยละ และเทียบว่ายอดรายการอื่นๆ เป็นร้อยละเท่าใดของยอดรวมในหมวดเดียวกัน เพื่อให้ตัวเลขแสดงความหมายที่ชัดเจนและสามารถเปรียบเทียบกันได้

การวิเคราะห์แนวนอน/การวิเคราะห์การเจริญเติบโตหรือแนวโน้ม (Trend analysis) หมายถึง การวิเคราะห์ตัวเลขในงบการเงิน โดยมีการเปรียบเทียบกับปีอื่นๆ ซึ่งต้องกำหนดให้ตัวเลขปีใดปีหนึ่งเป็นร้อยละ 100 และเทียบว่าปีอื่นๆ จะเป็นร้อยละเท่าใด ในการกำหนดปีใดปีหนึ่งให้เป็นร้อยละ 100 สามารถทำได้ 2 วิธี คือ การเปรียบเทียบกับปีฐาน ในกรณีมีตัวเลข 2 ปี ทั้ง 2 วิธีจะคำนวณเหมือนกัน

การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน (Financial ratios analysis) คือ การนำรายการที่มีความสัมพันธ์กันมาเปรียบเทียบเพื่อให้มีความหมายมากขึ้น โดยรายการที่นำมาเปรียบเทียบจะเป็นรายการในงบเดียวกันหรือต่างงบกันก็ได้ สามารถแบ่งประเภทอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้เป็น อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability ratios) อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง (Liquidity ratios) อัตราส่วนวัดประสิทธิภาพในการทำงาน (Activity ratios) และอัตราส่วนวัดภาระหนี้สิน (Leverage ratios)

การวิเคราะห์กระแสเงินสด (Statement of cash flows analysis) ซึ่งงบกระแสเงินสด หมายถึง รายงานที่แสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของเงินสดของกิจการโดยแสดงแหล่งที่ได้มา (Cash inflow) และ

แหล่งที่ใช้ไป (Cash outflow) จำแนกตามกิจกรรมหลักของกิจการ ได้แก่ กิจกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมการลงทุน และกิจกรรมการจัดหาเงินในรอบระยะเวลาบัญชีใดบัญชีหนึ่ง สามารถทำได้ 2 วิธี คือ วิธีทางตรง (Direct method) และวิธีทางอ้อม (Indirect method/Reconciliation method) กรณีของงบกระแสเงินสดก็เช่นเดียวกันสามารถใช้อัตราส่วนทางการเงินทำการวิเคราะห์รายการต่างๆ ได้แก่ อัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดหาเงินสด อัตราส่วนความเพียงพอของเงินสดจ่ายชำระหนี้สินระยะยาว อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายชำระรายการบางรายการที่สำคัญ เช่น เงินปันผลจ่าย เงินจ่ายชำระคืนเงินกู้ยืมก่อนครบกำหนด เป็นต้น อัตราส่วนความเพียงพอของเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานในการชำระภาระผูกพันต่างๆ และอัตราส่วนความสัมพันธ์ของกำไรสุทธิที่คำนวณตามเกณฑ์คงค้างกับเกณฑ์เงินสดในการดำเนินงานจริงๆ

สุดท้ายนี้ งบการเงินมีรายงานผลการบริหารงานของฝ่ายบริหารซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแลทรัพยากรของกิจการ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ คือการนำเสนอฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการอย่างมีแบบแผน เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินในการคาดการณ์เกี่ยวกับจังหวะเวลาและความแน่นอนที่กิจการก่อให้เกิดกระแสเงินสดในอนาคตของกิจการ

เอกสารอ้างอิง

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2545). **เทคนิคการวิเคราะห์งบการเงินบริษัทจดทะเบียน**.
[Online]. Available: <http://www.set.or.th> [2560, ตุลาคม 30].
- วรศักดิ์ ทูมมานนท์. (2542). **งบกระแสเงินสด งบการเงินรวม**. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: ไอโอนิคอินเตอร์เทรด รีซอสเซส.
- วาณี คำดี. (2537). **การวิเคราะห์รายงานทางการเงิน การวิเคราะห์งบการเงิน**.
กรุงเทพฯ: ภูมิบัณฑิตการพิมพ์.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2560). **มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2560)
เรื่อง งบกระแสเงินสด**. [Online]. Available: <http://www.fap.or.th>
[2560, ตุลาคม 30].
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2561). **คู่มืออธิบายมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7
เรื่อง งบกระแสเงินสด**. [Online]. Available: <http://www.fap.or.th> [2560, ตุลาคม 30].
- อังคณา นุตยกุล. (2550). **การวิเคราะห์งบการเงิน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- Bernstein, L., & Wild, J. (1999). **Analysis of financial statement** (5th ed.).
New York: McGraw-Hill.
- Drake, P.P., & Fabozzi, F.J. (2012). **Analysis of financial statement** (3rd ed.).
New York: Wiley.
- Fridson, M.S., & Alvarez, F. (2011). **Financial statement analysis: A practitioner's guide**
(4th ed.). New York: Wiley.
- Gibson, C.H. (2012). **Financial statement analysis** (13th ed.). Mason, USA:
Thomson South-Western.
- Ittelson, T.R. (2009). **Financial statements: A step-by-step guide to understanding and
creating financial reports**. New Jersey: Career Press.
- Kaplan, D. (2012). **Introduction to financial statement analysis** (1st ed.). Berkshire, UK:
The Kaplan Group.
- Subramanyam, K.R., & Wild, J. (2008). **Financial statement analysis** (10th ed.).
New York: McGraw-Hill/Irwin.
- Williams, J.R., Haka, S.F., Bettner, M.S., & Carcello, J.V. (2009). **Financial & managerial
accounting** (14th ed.). Singapore: McGraw-Hill.